



ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԹ.

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՅՈՒՆԻՍ 2, 1906

Թ Ի Ի 22

ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ

Ճ. Բ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ԱՒԵՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամեն շաբաթ օր: Տարեկան գինն է մայրաքաղաքիս Ե. գաւառներու համար կանխիկ 30 դանեկան արծաթ, օտար երկիրներու համար 4 1/2 տոլար, կամ 6 շիլին, կամ 7 3/4 Ֆրանք: Մեկ քերքի գինն է 30 փարա: Ամսաքերքին տարեկան գինն է 6 դանեկան ամեն տեղւոյ համար: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է: Խմբագրութեան Ե. բաժանորդագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Տր. Հ. Ս. Պարնըմ, Ամերիգան Խան, Կ. պոլիս:



ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. Բ. ՊՅՅԱՃԵԱՆ

ՖԻՆՃԱՆՃԸԼԱՐ ԵՕԳՈՒՇՈՒ

Զ. Տ. Ս. ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

ԵՐԿՈՒ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

ՀԱՅԵՐԷՆ — ՍՆԳՂԻԵՐԷՆ

Կը պարունակէ 40,000է աւելի բառեր, ոճեր, ասուծիւններ, եւն. եւն.

Գնահատուած ծանօթ լեզուագետներէ

Այս բառարանը, որ կը բաղկանայ 507 էջերէ, պատրաստուած է մեծ խնամքով եւ գլխաւոր հետեւեղութեամբ Websterի հոյակապ բառագիրքին:

Անհրաժեշտ բոլոր անոնց՝ որոնք պէտք ունին ճշմարտապէս ֆոնետիկ բառարանի մը:

Ընտիր պարունակութիւն. ընտիր թուղթ. ընտիր կազմ. Գին լաթակազմ 35 դահեկան

ՉՈՐԵՔԼԵԶՈՒԵԱՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԵՐԷՆ, ԳԱՂԻԵՐԷՆ, ԱՆԳՂԻԵՐԷՆ, ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ

Կը պարունակէ 3 մասեր.

Մասն Ա. Բառագիրքութիւն.

Մասն Բ. Խօսակցութիւններ, այցելութեան, զնման վաճառման ժամանակ այլեւայլ արհեստաւորաց հետ, ճամբորդութեան մէջ, եւն.:

Մասն Գ. Նամակներ, տոմսեր, հրաւիրագրեր. պարտամուրհակներ, եւ վաճառականական թղթակցութիւններ.

Գնահատուած ծանօթ լեզուագէտներէ

Այս հատորին շնորհիւ որ ամէն մարդո՛ւ հաւասարապէս կրնայ օգտակար ըլլալ, կարելի է եւեթ ինչ խոսակցութեան մէջ օգնել կերպիւ խօսակցիլ եւ թղթակցիլ:

Անհրաժեշտ ամէն ուսանողի, ուսուցչի, վաճառականի, զրազրի, խանութպանի եւ առ հասարակ ամէն մարդո՛ւ. էջ 320, գին լաթակազմ 12 դահեկան:

Վերայիշեալ երկու գիրքերն ալ կը վաճառուին բոլոր գրավաճառաց քով: Կեդրոնատեղին է Պ. Պալեկցի գրատունը: Վաճառման համար մասնաւոր գեղջ:

ԱՆԳՂԻԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

ՓՐՕՅ. Վ. Յ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

Սակաւաթիւ օրինակներ մնացած են եւ կը ծախուին

Յ. Մարտիկեան թղթավաճառանոցը Ֆինճանճըլար, Ամերիգան խան, Թիւ 27 Կ. Պօլիս:

Գին 60 դրուշ:

Գաւառաց համար 64 դրուշ բաժայի ծախքով:



ՃԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԹ.

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՅՈՒՆԻՍ 2, 1906

Թ Ի Ի 22

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Զ. Բ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Զ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ալիարհի Բաբերարներին Ոստանք 377. — Միսիմարները Եւ Մեր Եկեղեցիները 378. — Մայրերուն 380. — Էս. փերմո 381. — Կայրերն Ի՛նչ կրնան ընել 383. — Թեյ Եւ Խանութ 384. — Մեր Պզտիկները 385. — Նկարագրի Շինութիւն 387. — Սէյնք Լուսի Յաւանաւորները 390. — Նշմարներ Մեր Դիտարանէն 391. — Փրկական վարդապետութիւն ըստ Հռովմայեցւոյ Թղոյն Պողոսի Առաքիական Հարցման Զեւի Տակ 393. — «Դպրոց Կուզենք, Պատուելի» 394. — Մեղաւորին Աղերսը 395. — Աստուածաբանական Ընթացաւարտ կարգ Մը Եւս Մարգարտանէն 395. — Էստեմիլի 396. — Բաց Նամակ 396. — Ապացոյցը 396. — Քաղաքական Լուրեր 397.

ԱՇԽԱՐՀԻ ԲԱՐԵՐԱՐՆԵՐԷՆ ՈՍԱՆՔ

[Խմբագրական]

8.

Այս ԶԻՐԻ ՄԻՒՂԵՆԸ—3

Այս երկաթուղին յաջողութիւնը բնականապէս ուրիշներու շինութեան առաջնորդեց եւ Սթիվընսընի աշխատութիւններուն համար խնդրանքը չարունակ աւելցաւ։ Ան Անգղիոյ մէջ ուրիշ քանի մը երկաթուղիներու շինութեան օգնեց եւ Պելիա ու Սպանիա կանչուեցաւ երկաթուղիներու շինութեան նկատմամբ իր կարծիքներն հաղորդելու համար։ Մեծ հարօտութիւն մը չանցաւ, բայց ինք արժանի էր, վասն զի գիւտերուն ամէնէն շահաւորն ընծայեց Անգղիոյ եւ աշխարհի։ Շատ բազմազաղ կեանքէ մը ետքը 1840ին գեղեցիկ բնակարան մը գնեց Զէսթըրֆիլտ քաղաքին մօտ եւ հոն մեռաւ 1848 Օգոստին։ Զէսթըրֆիլտի մէջ սրահ մը շինուեցաւ ի յիշատակ անոր, եւ Նիւքասթլի մէջ ու Լոնտոնի երկաթուղիի կայարաններէն մէկուն մէջ յիշատակարաններ կանգնուեցան ի պատիւ անոր։ Յօդուածագիրս տեսաւ անոր Նիւքասթլի յիշատակարանը, նաեւ տեղւոյն կամուրջներէն մէկուն վրայ գտնուող վայրաշարժը։ Կըսուի թէ անոր առաջին վայրաշարժն է այս։ Բայց չենք գիտեր թէ Բաթլէն է թէ աւելի անկատար Միլթոնը։

Սթիվընսըն ինք ալ հազիւ կրնար նախատեսել բոլոր այն արդիւնքները, որոնք իր հնարքէն յառաջ եկան իր մահուան յաջորդող գրեթէ 60 տարուան միջոցին։ Անգղիոյ եւ ուրիշ քաղաքակիրթ երկիրներու մեծ ճարտարութիւնները բնաւ չէին կրնար իրենց արդի ծաղկեալ վիճակն ստանալ առանց երկաթուղիին։ Երկաթը, հանքածուխը եւ ուրիշ նիւթեր չէին կրնար բաւական քանակութեամբ բերուիլ գործարանները։ Արդի հագին շոգենակները չէին կրնար շինուիլ, վասն զի վառելանիւթի համար հարկ եղած հանքածուխը չէր կրնար անոնց բերուիլ։ Լոնտոն եւ ուրիշ մեծ քաղաքներ չէին կրնար իրենց արդի ծաւալին հասնիլ, վասն զի անհնար պիտի ըլլար անոնց բնակիչները ապրեցնել։ Ուրիշ արդիւնք մը եղած է մարդոց միջոց ընծայել անձամբ ուրիշ երկիրներ տեսնելու եւ աշխարհի գեղեցկութիւնները ճանչնալու։ Շատ կեանքեր զօհ եղած են երկաթուղիին, կրնայ ըսուիլ, բայց համեմատաբար աւելի շատեր զօհ եղած են կարաւանի կառքին։ Աւելի շատերու ալ կեանքեր փրկուած են, վասն զի երկաթուղիին շնորհիւ հիւանդներ կրցած են աւելի նպաստաւոր կլիմայով տեղեր երթալ կամ համբաւաւոր բժշկի

մը դիմել եւ կամ զայն իրենց քով բերել : Կ'ըսուի թէ երկաթուղին աշխարհի վրայ քաղաքակրթիչ ամենամեծ գորութիւնն է եւ, եթէ Աստուածային Յայտնութիւնն ի բաց դնենք, հաւանօրէն ճշմարիտ է այս խօսքը :

Եւ նայեցէք ճամբորդութեան այս նոր դրութեան ահագին զարգացման վրայ : Երկրի վրայ աւելի քան 550,000 մղոն (880,000 հզրմիլ.) կամ երկրի չըջապատին 22 պատիկին չափ երկաթուղի կայ : Ասոր 180,000ը Եւրոպայի մէջ է եւ 208,000ը Միաց. Նահանգներուն մէջ :

1904ին փոխադրուած ուղեւորներուն համադումարն էր 3,746,000,000, այսինքն աշխարհի վրայ գտնուող իւրաքանչիւր այր մարդու, կին մարդու եւ տղու համար երկու եւ անոնց կիսուն համար երեք անգամ կառախումբ նստելու բաւական : Ուղեւոր եւ բեռ փոխադրելու համար ընդունուած դրամը գրեթէ 900,000,000 օսկի էր : Այսինքն եթէ այս ամէնը ոսկեդրամով վճարուէր եւ ոսկիով դէպ մը կազմուէր, դէզը միջին մեծութեամբ 100,000 մարդու ծանրութիւն պիտի ունենար : 900 միլիոն օսկիին իբր 550 միլիոնը ծախքին գնաց, իսկ 350 միլիոնը շահ էր :

Կառախումբ մը կարճ ուղիի վրայ ժամը 100 մղոնի արագութեամբ ընթացած է : Այս գրեթէ կը հաւասարի կէսժամէն Հայտարարաշայէ Իզմիտ երթալու : Կառախումբ մը ամբողջ ժամ մը 75 մղոն արագութեամբ ընթացաւ : Այս ալ կը նշանակէ թէ Հայտարարաշայէ Իզմիտ ուղեւորութիւն մը կրնայ 3/4 ժամէն կատարուիլ : Եթէ երկաթուղիներն ուղիղ գծով ըլլային եւ ամուր չինուած, կը կարծուի թէ ժամը 100 մղոնի կանոնաւոր արագութիւն մը պիտի կրնար ձեռք բերուիլ օրընթաց կառախումբերու համար :

Աւելի մեծ արագութիւն ալ կարելի կը կարծուի ապագային մէջ ձեռք բերել, երբ ելեկտրականութիւն գործածուի շոգիին տեղ, ինչպէս կը գործածուի հետզհետէ : Ծարտարագէտները ժամը 120էն 150 մղոնի արագութիւն մը կը գուշակեն : Նայեցէք ինչի՞ հաւասար է այս : Հայտարարաշայէ կառախումբ կը մտնէք : Այսինչ կը ժամանէք Իզմիտ, կը մտնէք ուրիշ մը, որ դէպ Հայտարարաշայ կը վերադառնայ : Հոն ալ անմիջապէս կը մտնէք երրորդ մը, որ Իզմիտ կ'երթայ եւ ժամացոյց նայելով կը տեսնէք որ ժամ մը եւ քանի մը վայրկեան միայն տեւած է ձեր երբեակ ուղեւորութիւնը :

Ծորճի արդին Ռոպըրթ Սթիվընսըն ալ անուանի մարդ եղաւ : Ժամանակ մը իր հօրը ընկերացաւ : Յետոյ ինք ուրիշ երկաթուղիներ չինեց : Պըր-

մինկըմէ Լանտոն երկարադն անոր առաջին մեծ գործն եղաւ : Երկայնութիւնը Լիվըրփուլ-Մանչեսթըրի երկաթուղին գրեթէ քառապատիկն էր եւ չինութիւնն աւելի դժուար : Գիծն աւարտեցաւ եւ շահագործուիլ օկուաւ երբ դեռ 35 տարեկան էր Ռոպըրթ : Այս յաջողութիւնը մեծ համբաւ բերաւ անոր, եւ ուրիշ երկաթուղիներու ալ չինութեան համար իր ծառայութիւնը խնդրուեցաւ ոչ միայն Անգղիոյ, այլ եւ Պելճիոյ, Ֆրանսայի, Չեխոսլոնիոյ եւ Իտալիոյ մէջ : Ինք ալ շատ բարեւոյճներ մտցուց վայրաշարժին մէջ : Սակայն Ռոպըրթի համբաւն հիմնուած է զիտաւորապէս իր կամը չաշինական ճարտարութեան վրայ : Ամէնէն նշանաւոր կամուրջն է այն զոր չինեց Էնկլիթի (Անկլէզի) կղզին Ուէյլօէ բաժնող Մէնէյ նեղուցին վրայ : Ուրիշ մը կը գտնուէր Նիւքասթլի մէջ, ուրիշ մը եւս Թորոնթօի մէջ ի Քանաուա Ռոպըրթ Սթիվընսըն 1859ին մեռաւ 56 տարեկան : Կինը 17 տարի աւելի առաջ մեռած էր, անդաւակ թողով ամուսինը, որ այլեւս չամուսնացաւ :

ՎԵՐՋ

ՄԻՍԻՈՆԱՐՆԵՐԸ ԵՒ ՄԵՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԸ (Յ. Գ. Գ.)

Մայիս 21ին, երկուշաբթի, Արեւմտեան Առաքելութիւնը Ամերիկեան Պորտի ի Թուրքիա Աւետարանական գործին օկզնաւորութեան ՀՅ. տարեգարձը տօնեց Պայպըլ Հառուի մատրան մէջ : Երբ հանդէսին նախագահ Տր. Է. Րիկզ Ժողովը բացաւ, Ազգապետ Յակոբ էֆ. Պոյաճեան կարճ բանախօսութիւն մը ըրաւ : Տր. Պարնըմ կարդաց ճառ մը որով բաղդատեց ասկէ 75 տարի առաջ աշխարհիս վիճակը անոր ներկայ վիճակին հետ : Տր. Հէրիք ծանօթութիւններ տուաւ առաջին միօրեանարներուն, Տր. Կուտէլի, Տր. Շաֆլըրի, Տր. Րիկզի, Տր. Պլիօի, Տր. Փրաթի եւ այլոց վրայ : Տր. Կրին խօսեցաւ «Մեր ընկ գործակիցները» նիւթին վրայ, եւ տեղեկութիւններ տուաւ Վեր. Ա. եւ Ս. Իւթիւհեաններուն, Վեր. Ա. Ճէճիգեանի, Վեր. Մ. Շմաւոնեանի, Վեր. Գարա Գրիգոր Թարութիւնեանի, Փրոֆ. Ա. Պէզճեանի, Պրուսացի Ջենոթ վարժապետի եւ այլոց աշխատութիւններուն վրայ : Տր. Թրէյօի «Այս Առաքելութեան կարեւոր կէտերը» նիւթին վրայ խօսելով Աւետարանի յառաջդիմութեան քայլերը բացատրեց : Ի վերջոյ Տր. Չէյմպըրս Աւետարանի այս գործին ապագային նկատմամբ ինչ ինչ թելադրութիւններ ըրաւ : Այս բանախօսութիւններուն մէջ տեղեկութիւններ միօրեանարներէ եւ միօրեանարուհիներէ

ղրկուած նամակներ կարգացուցան, երգեր երգուեցան եւ աղօթքներ մատուցուեցան : Ամբողջ պաշտօնը, սկիզբէն մինչեւ վերջը, շատ հաճելի եւ ազդու էր եւ բոլոր ներկայ գտնուողներէն զնահատուեցաւ :

Եթէ այս երկրին մէջ Պօրտի կողմէ սկսուած այս հոգեւոր գործին 75 տարուան պատմութեան վրայ ակնարկ մը նետենք, անտարակոյս կարեւոր ոչ սակաւ իրողութիւններ պիտի տեսնենք :

Նախ, անշուշտ մեծ օրհնութեան միջոց եղած է դարերէ հետէ մեր ձեռքը գտնուած Սուրբ Գիրքին հասարակ ժողովրդին հասկցած լեզուին թարգմանելը եւ շատ չնչին գնով բոլոր Գրիստոնէից մատուցուիլը եւ ամէն ուղղի տան մէջ օոյն Սուրբ Գիրքին գտնուելուն կարելիութիւնը : Առաջին միտքնար Տր. Կուսէլի Տաճկերէն թարգմանութեան եւ յետոյ երեւցած թէ՛ Աշխարհաբար թէ՛ Թուրքերէն թարգմանութիւններուն շնորհիւ այսօր Սուրբ Գիրքը եւ անոր կենսաբաշխ աւետիսը կը մատուցուի մեր ժողովուրդներուն մէջ կարգաւ գիտցող իւրաքանչիւր անձի :

Երկրորդ, Օգտակար եղած է նաեւ Աւետարանին ինչ ինչ ճշմարտութիւններուն մասնաւոր ոճով մը շնչուելը : Աւետարանին մէջ այնպիսի խորունկ եւ զարմանալի, բազմազան եւ բազմաթիւ ճշմարտութիւններ կան, որ անոնցմէ ոեւէ մէկուն ժողովրդի մը պարզօրէն ներկայացուիլը եւ շնչուելը օրհնութիւն կը բերէ : Ապաշխարութեան, հաւատքի, խոնարհութեան, հնազանդութեան եւ նման ճշմարտութիւններուն ազդուապէս քարոզուիլը ապարդիւն չմնար : Հաւատքով փրկութիւնը միտքնարներուն մեր ժողովրդին քարոզելը մեզի նոր աւետարան բերել չէր, այլ՝ հին Աւետարանին հին ճշմարտութիւնները նոր եռանդով եւ ազդուութեամբ մեր ժողովրդին ուշադրութեանը յանձնել :

Երրորդ, Կրթութեան եւ դաստիարակութեան կողմանէ ալ անոնց մատուցած ծառայութիւնը ուշադրութեան արժանի է : Թէեւ կրթութիւնն ու դաստիարակութիւնը քաղաքակրթութեան պահանջներէն են, քաջայայտ է սակայն թէ անոնց ուղղութիւնն ու յատկութիւնները մեր կրօնային գաղափարներէն կ'ազդուին զգալապէս : Ուստի միտքնարները Ամերիկեան Բողոք. ժողովրդի մը անհատներն ըլլալով կրթութեան եւ դաստիարակութեան վերաբերեալ գաղափարներուն մէջ անշուշտ պիտի ազդուէին այս իրողութենէն : Այսպէս անոնք մեր մէջ այդ գաղափարներուն համաձայն դպրոցներ եւ գոլէճներ հիմնեցին : Եւ մեր

մէջ այդօրինակ դպրոցներու գոյութիւնը բնապէս օգտակար եղած է :

Չորրորդ, Գրականութեան շրջանակին մէջ ալ իրենց գաղափարականին համաձայն եւ իրենց տեսակէտին ոչ սակաւ ծառայութիւն մատուցած են : Դպրոցներու համար դասագիրքեր, բարոյական եւ հոգեւոր գիրքեր, բառարաններ եւ բազում հոգեւոր տեսարաններ ապուած են : Թէեւ կրնան զբաղուիլ խորհողներ թէ նոյնքան դրամը մեր գրականութեան աւելի օգտակարապէս կրնար գործածուիլ, այսօր ամենայնիւ ճահաւոր չէ տարակուսիլ սոյն շրջանակին մէջ ոչ սակաւ օգտակար գործեր երեւան եկած ըլլալուն վրայ :

Հինգերորդ, Միտքնարներ, բաց ի օոյն ընդհանուր ծառայութիւններէն անտարակոյս Գրիստոնէական նկարագրի եւ գովելի օովորոյթներու համար մեր ժողովուրդներուն բարի օրինակ հանդիսացած են իրենց անհատական եւ ընտանեկան կեանքով : Անոնք, ի հեճուկօ մարդկային ինչ ինչ թերութիւններու, մեր մէջ ապրած են իբրեւ Գրիստոնեայ ճէնթըլմէններ :

Անտարակոյս, թէեւ չկրնար ըսուիլ թէ այս 75 տարիներու միջոցին անկարելի էր ասկէ աւելի աղէկ կերպով գործել, գործուած ռաւաներու հակառակ՝ վայելուչ է մեր շնորհակալութիւնները յայտնել ցարդ կատարուած հոգեւոր գործին համար : Անշուշտ Տր. Կուսէլի, Տր. Համլինի, Տր. Րիկզի, Տր. Պիտի, Տր. Փրաթի, Տր. Փաուլըզի, Տր. Հէրիքի, Տր. Կրինի, Տր. Հուլլըրի, Տր. Թրօպրիճի, Միս Փրաթթըրի, Տր. Թրէյսիի նման անձերու — որոնք գրական գործեր եւ գիտական ու բարեօրինական հաստատութիւններ թողած են — յիշատակներէն օգտուող բոլոր ժողովուրդը, եւ Տր. Շնայտըրի, Մր. Գոֆինի, Տր. Չէյմպըրի, Տր. Ֆուլլըրի, Միս Շաթլըզի նման անձերու մատուցած ծառայութիւններուն առթիւ անոնց հետ ուղղակի յարաբերութիւն եւ առնչութիւն ունեցող ժողովուրդները զանոնք պիտի յիշեն մեծարանաց եւ սիրոյ զգացումներով :

Արդ, արդեօք դարձ մը լրացուցիչ ապագայ 25 տարիներուն միջոցին կան պարագաներ որոնք օգնեն մեր մէջ միտքնարաց աւետարանչական գործը աւելի եւս արգասաւոր ընելու : Կ'ուզենք ուշադրութիւն հրաւիրել հետագայ երկու կէտերուն :

1. Աւետ. եկեղեցիներուն հետ միտքնարաց գործակցութեան խնդիրը կարեւոր է եւ մասնաւոր ուշադրութեան արժանի : Թէեւ միտքնարաց մէջ քրդեգրուած է Աւետ. եկեղեցիներուն ներքին գործերուն չմիջամտելու եւ եկեղեցիները իրենց

գործերը տնօրինել վարժեցնելու նկատմամբ դժգոհ ընթացք մը, բայց ըստ մեզ չկրնար ըսուիլ թէ այդ մեթոտին մէջ բարեկարգութեւն կարօտ կէտեր չկան: Մանաւանդ այն տեսակ խնդիրներու մէջ, որոնք ուղղակի առնչութիւն ունին մեր եկեղեցիներուն բարոյական կեանքին հետ — զոր օրինակ աստուածաբանական ճեմարաններու խնդիրը — հիմակուընէ աւելի գործակցութիւն եւ ձեռնտուութիւն անտարակոյտ աւելի օգտակար պիտի ըլլան:

Յայտմ մասին Եւրիշ կարեւոր խնդիր մը եկեղեցիներուն տրուած դրամական օգնութիւնն է: Ճարդ Պօրտ Ընկերութիւնը մեր աղքատիկ եկեղեցիներուն դրամական օգնութիւն ըրած է, եւ յայտնի է թէ օտ վերջին տարիներուն մէջ այդ օգնութիւնները նուազեցնելու մեթոտը որդեգրած է: Թէեւ վտահ հնք թէ օգնութիւններու սոյն նուազումը օրհնութիւն պիտի ըլլայ մեր եկեղեցիներուն համար, եւ օակայն օտ եւս բացայայտ է թէ այդ նուազեցման գործադրութեան մէջ մասնաւոր իմաստութիւն պէտք է: Արդ յայտնի է թէ նուազեցման այդ գործը, փոխանակ իրեւ Պօրտի միայն պատկանող բան մը նկատուելու, եթէ եկեղեցիներուն հետ խորհրդակցելով որոշ օկզրունքի մը, կանոնի մը վրայ կատարուի, աւելի օգտակար պիտի ըլլայ:

2. Հայ եկեղեցւոյ հետ միօրինարաց առնչութիւնն ալ ուշագրաւ խնդիր մըն է: Միօրինարները չեն խորհիր թէ իրենց բոլոր գործերը Աւետ. ժողովուրդներուն հետ են: Եւ մեզի կը թուի թէ անոնց Հայ եկեղեցւոյ հետ առաջիկայ 25 տարիներուն մէջ ունենալու առնչութեան օւ յարաբերութեան որպիսութիւնը կ'արժէ ընդարձակ եւ խոր մտածութեան նիւթ ընել: Բարձր վարժարաններու խնդիրը այս հարցին տրուելու պատճառանքներուն մէջ կարեւոր տեղ մը կը բռնէ: Միօրինարաց կողմէն դպրոցներու տրուած կարեւորութիւնը գովելի է այս տեսակէտէն: Բայց ուրեք ուրեք մեծ հաստատութիւններու փորձառութիւններէն կը տեսնենք թէ երկու մեծ սխալներու մէջ իյնալու վտանգը կայ: Մէկն է մեր այդ դպրոցները աւելի Ամերիկայի գաղափարականին քան մեր ժողովուրդին եւ երկրին պէտքերուն եւ պահանջներուն յարմարեցնելու փորձութիւնը: Այս պարագային մէջ պէտք է ինկատ առնել ժողովուրդին կարօտութիւնը մանաւանդ: Երկրորդ վտանգը հոս է. Որովհետեւ այս դպրոցներուն մէջ Բրիտանիայ այլեւայլ դաւանութիւններէ ուսանողներ կը դասուին, անոնց մէջ Աւետարանական օկզրունքներու աւելի քիչ կարեւորութիւն կը տրուի քան

զոր վայելուէ է եւ բաղձալի: Երբեմն մեր դպրոցներուն մէջ Աւետարանականութիւնը ամօթալարտ բան մը կը թուի ուսանողներու աչքին: Չանաղան դաւանանքներու ներկայութիւնը պէտք է որ դպրոցական միջավայրին աւետարանական ըլլալուն արգելք ըլլայ. եւ հոն եկող ուսանողները պէտք է որ կարենան հոն բացորոշակի տեսնել Աւետ. Բրիտանիայութեան ընդարձակ եւ բարձր օկզրունքներն օւ հիմունքը: Այս դպրոցներուն միջոցաւ Աւետ. օկզրունքները կրնան ընդհանրացուիլ առանց Եւրիշներու եկեղեցային առնչութիւններուն ընդհարելու:

ՄԱՅՐԵՐՈՒՆ

(Միւլիա Տաղ, Թաւա)

5.

«Զիս այգիներու պահապան դրին» (Երգ. Ա. 6, Մատ. ԻԱ. 33): Վերջին նամակիս մէջ մեր տունները այգիի եւ մեր զաւակները որթերու նմանցուցի: Այս խնդրին վրայ կ'աւելմ դեռ հետեւեալներն ըսել:

1. Երբ պարտէզ կ'երթամ, երբեմն որթերը գետնին վրայ փռուած կը գտնեմ, եւ ուղեւով որ անոնք չիտակ դիրքի մէջ մեծնան՝ չուանով մը տեղ մը կը կապեմ զանոնք եւ կամ նեցուկ կը դնեմ անոնց: Արդ, մեր բուն այգիին որթերը կապուելու պէտք ունին: Այս, ունին: Սակայն ինչպէս կրնանք կապել: Չանոնք կապելու համար գործածելու մեր չուանն է յարմար ժամանակին գովեալ տալ անոնց: Շատ անգամ մենք ալ մեր համարձակութիւնը կը կորսնցնենք: Սակայն երբ կը գովեն մեզ, վերջին աստիճան կը հրճուինք եւ մեր աշխատութիւնը զուլէ կը հանենք ամենայն սիրով: Արդ մեր զաւակները գովեալ չեն ուղեր: Չաւակներ կը թելու ընտիր միջոցներէն մին ալ զանոնք խելացութեամբ գովել է: Շատ անգամ կը լսեմ որ մայրեր իրենց զաւակներուն համար կ'ըսեն, «Զգէ, շատ լիբը են, շատ անառակ» թեւեւ օրը շատ անգամներ կը դանգաժին այսպէս: Կը կարծէք թէ անոնց օգտակար կ'ըլլայ այս: Ոչ, անոնք աւելի գէշ եւ աւելի լիբը կ'ըլլան: Եթէ այդ մայրերը իրենց զաւակները գովէին, երբ գովեստի արժանի կ'ըլլան, անոնց բարի ըլլալուն նպատած պիտի ըլլային: Դովեալի կապը սուղ բան մը չէ: Ամէն մարդ կրնայ գործածել զայն, եւ աղջիկը կամ մանչը մեր այգիին մէջ առողջ ու գեղեցիկ որթեր ըլլալու համար պիտի օգտուին անիւ: Եթէ Սաղմոսերգուն կ'ըսէ թէ «Մարդիկ քեզ պիտի գովեն երբ տեսնեն որ աղէկ կ'ընեն»

դուք ինչպե՞ս ձեր զաւակները չգովէք երբ աղէկ կ'ընեն :

2. Միշտ կ'ըսեմ զաւակներուս որ աղէկ եւ յաճախ ջրեն որթերը , վառն զի ջրի կարօտ են : Որթին արմատը փոս կը բանանք եւ քանի մը դոյլ ջուր կը պարպենք : Տան մէջ ինչպէս պիտի ջրենք մեր որթերը : Հիմա , երբ ըսելիքս իմանաք , թե-րեւս պիտի ըսէք թէ «միշտ նոյն բանն է » Աւմէնէն աղէկ ջուրը որ գիտեմ՝ «էրն է : Այս շատ անգամ ցօւելու է մեր զաւակներուն գլուխը : Ունի՞ք ձեր մէջ այնչափ մեծ օէր որ տղուն դառ մը օորվեցնելու համար հաւանիք նեղութեան ենթարկել դայն : Տէրը իր օրրածը կը յանդիմանէ : Ձեր օէրը ձեզի թոյլ կու տայ որ յանդիմանէք զանոնք : Տղայոց հետ տղայ ըլլալու , անոնց չի-նած բաներուն չահագրգռուելու եւ անոնց հետ աւելի իրեւ ըսող քան իրեւ մայր վարուելու չափ մեծ օէր ունի՞ք : Ովսէէ օրրայ կապերու վրայ կը խօսի : Սիրայ կապէն աւելի ամուր կապ չըլլար : Մի թողուք որ ձեր այգին անջուր ու չոր երկիր մը դառնայ , այլ թող Լիբանանու յորդ գետերուն եւ կենաց ջուրի աղբւրին պէս ըլլայ : «Առանց մեծազայնր օէրն է » :

3. Զմեռ չեկած՝ որթերս կը պատեմ , արմատները հող կը դիզեմ : Եթէ զանոնք այսպէս չպահպանեմ , ուժով չեն մեծնար , ցօւրտի չեն դիմա-նար : Մեր զաւակները , երբ կեանքի ձմրան պատահին , իրենց հագեւօր զարգացման վնասող փոր-ձութիւններու պիտի ենթարկուին : Ուրեմն ինչպէս կրնանք պատել զանոնք : Գրիտոտնէական մաքուր , լաւ կեանքին ինչ ըլլալը նախ մեր կեանքով ցուցնելու եւ անոնց բարձր սկզբունքներ աւանդելու ենք : Ինչպէս կը տեսնենք հոս կիրակ-նօրեայ դպրոցներու մէջ , Բողոքական շատ տղայք դեռ շատ բան չեն գիտեր Սբ. Գրոց վրայ : Պէտք է անոնց աղուոր տեղեկութիւն տալ Սբ. Գրոց եւ Գրիտոտի վրայ : Մեր պարտքն է անոնց խօսիլ կեանքի գաղտնիքներէն ոմանց վրայ , նաեւ թէ ինչպէ՞ս Աստուած ստեղծեց այրերը եւ կիները : Այս , մեր պարտքն է , կ'ըսեմ , որպէս զի կարե-նան աշխարհի չարութիւններուն դիմադրել : Մեղքի ցօւրտ հովը շուտ թէ ուշ պիտի փչէ անոնց վրայ : Սակայն երբ իրենց տղայ հասակէն տեղեկ ըլլան օրբազան գիրքերուն , Գրիտոտի հաւատա-լով փրկուելու հակամէտ պիտի ըլլան :

4. «Աղուէտները , այգիները աւրոզ աղուէտ-ները բռնեցէք » ըսուած է : Թէեւ ամենայն խնա-մով կը հսկէի որթերուս , օր մը տեսայ թէ շուն մը անոնց երկուքը արմատէն խլած հանած էր :

Նմանապէս որչափ ալ գովեալի կապերով կապենք մեր որթերը (զաւակները) , որչափ ալ օրրով ոռո-գենք եւ տեղեկութիւններով պատենք զանոնք , դարձեալ աղուէտները կրնան գալ ու աւրել զա-նոնք : Սակայն մայրերէ ոմանց պէս չմոռնանք աղուէտներուն գոյութիւնը : Մայրեր գիտեմ ես , որոնք կուրաբար կ'ուրանան իրենց մանչերուն եւ աղջիկներուն ծուռ արարքները : Ո՛րչափ օխալ է այս՝ եւ ինչ առիթ կու տայ աղուէտներուն աւել-նալուն : Ծուռ բաներուն բնորդիմանալով վանենք աղուէտները խելացի համակրութեամբ եւ օրրով : Այն ատեն ձեր այգիները պիտի ծաղկին :

5. Որթերուն արմատները կակուղ հող դնելով արեւուն տաքուկ եւ կաղաւթիչ ճառագայթնե-րուն թոյլ կը արուի արմատներուն ներգործել : Աշխատինք Արդարութեան Արեգակը հրաւիրել որ մեր տուններուն մէջ փայլի եւ իր կենդանարար ճառագայթներով մեծցնէ մեր որթերը : Եթէ Գրիտ-տոս ձեր օրրին ու տան մէջ ըլլայ եւ յարգէք զայն իրեւ կարեւոր հիւր , իր կենդանարար ճա-ռագայթները պիտի արձակէ ձեր այգիին ամէն մէկ խորշը , եւ ձեր ամէնէն փափուկ որթերն անգամ պիտի զգան անոր օրհնեալ ներկայութիւնը : Չըլ-լայ որ ձեր տան որթերուն համար օապէս ըսուի . «Ահա երեք տարի է որ կու գամ պտուղ փնտռե-լու , ու չեմ գտներ , ալ ատիկա կտրէ , ինչպէ՞ս հա-մար գետինը խափանէ» (Ղու. ԺԳ. 7) : Աշխատինք որ օապէս ըսուի . «Որթերը ծաղկեցան եւ իրենց հօտը կու տան» (Երգ. Բ. 13) : Այգիին տէրօջն ա-ղաչենք հարաւային հովը զրկել , «որ պարտէղիս մէջ փչէ , որ անոր խուկները բուրեն » :

ԵՍՓԵՐԱՆԹՕ (*)

(Փրիւիւ Լիււր)

Բաբելոնի աշտարակայինութենէն ի վեր մար-դիկ ու ժողովուրդներ լեզուներու թուաբերով զատուած են իրարմէ : Ժողովուրդները իրարու կը յարին աւելի լեզուի քան ցեղի նոյնութեամբ : Հօլանտացիները եւ Գերմանացիները , օրինակի համար , Անգլիացիներու աւելի համակիր ու մեր-ձաւօր են քան Միաց. Նահանգներու այլաեւ ժո-ղովուրդները : Այսու ամենայնիւ Անգլիախօս ժո-ղովուրդները գործնականապէս աւելի միացած են զգացումով ու աւանդութեամբ եւ օտար կը հա-մարին ամէն ուրիշներ : Հունգարիա , որ իր օե-

(*) Այս է նորահար լեզու մը , զոր շատ դիւ-րին է սորվիլ , եւ յոյս կայ թէ հաղորդակցութեան համաշխարհային միջոց մը պիտի ըլլայ ամէն ազգէ գաղտնաբանականներու համար :

փական լեզուին համար կը պայքարի, որոշվ կը գտաուրի Աւստրիայէ: Լեհաստանի բաժանուածը շեշտուեցաւ Ռուս եւ Գերման լեզուներուն գործածուածը պարտաւորիչ ընող տնօրինութեամբ, եւ դեռ լեզուական պայքարը կը շարունակուի մէջ մի նահանգի մէջ, Միաց. Նահանգներու մէջ գաղթականին զաւկին առաջին գործն է Անգղիերէն սորվիլ: Ասոր կ'ընկերանայ օգանչելապէս Ամերիկացւան գործը:

Եթէ աշխարհ միայն մէկ լեզու ունենար, համա աշխարհային խաղաղութիւնը շատ մօտաւոր բան մը կը դառնար: Վաճառականութիւն, գիտութիւն, խաղաղութիւն եւ կառավարութիւն աւելի կը դիւրանային, եթէ համաշխարհական լեզու մը գտնուէր: Հոռմ իր աշխարհակալութիւններով ընդհանրացուց Լատիներէնը, ինչպէս Յունարէնն ընդհանրացաւ Աղեքսանդրի օրով: Դար մը առաջ Ֆրանսերէնն աւելի կը խօսուէր քան ուրիշ ոեւէ լեզու: Այսօր Անգղիերէնն ամէնէն աւելի գործածական է: Բայց ասոնց ոչ մին համաշխարհական է եւ ամէնն ալ դժուարին են: Համաշխարհական տենչալի լեզուն, երբ գայ, դիւրին ըլլալու է, նաեւ ամէն երկրի հաճելի, մինչեւ մէկ աստիճան մերձ ըլլալով անոր ինքնուրոյն լեզուին:

Շատ ջանքեր եղան այս նպատակով: Արդարեւ պատճառ չկայ որ մարդիկ նպատակայարմար համաշխարհական լեզու մը մերժեն: Ամէն կարեւոր երկրի դպրոցներ կրնան դիւրաւ անոր ծառայեցուիլ, եթէ կառավարութիւնները բարեհաճին: Գաղափարն ըստ ինքեան անհեղեղութիւն մը չունի, թէեւ ամէնա ալ անհեղեղ կը համարինք զայն եւ կը ծաղրենք: Թէ արդեօք օոյն ուղղութեամբ կատարուող նորագոյն փորձը պիտի դիմանայ այս ծաղրին եւ յաջողի, ոչ օք կրնայ երաշխաւորել: Սակայն փորձուած այս նոր լեզուն, որ Էսփերանթօ կը կոչուի, հիանալի առաւելութիւններ ունի, որոնց կ'արժէ տեղեկանալ:

Էսփերանթօ է հարկաւ յոյժի վրայ շինուած լեզու մը: Լատիներէն, Ֆրանսերէն, Սպաներէն կամ Իտալերէն գիտցող ոեւէ մարդ կը հասկնայ այս անուան նշանակութիւնը, «Յուսացող» Այս է նոր լեզուին գեղեցկութիւնը: Իբր երկու հազար արմատ բառերէ կը բաղկանայ ամէնէն շատ թուով ժողովուրդներէ գործածուող: Իր լեզուն լաւ գիտցող ոեւէ անձ արդէն իսկ տեղեակ կ'ըլլայ, կ'ըսեն նոր լեզուին պաշտպանները (Էսփերանթանք), արմատ բառերու օոյն բառամթերքին կիսուն: Եթէ գիտնայ Տեւտոնեան լեզու մը

եւ Լատինական լեզու մը, արմատ բառերուն երկու երրորդը ծանօթ պիտի գտնէ: Աննման ոեւէ լեզուի, որ իր զարգացման ընթացքին մէջ մարդկային յամառութեան հետ մաքառած է, Էսփերանթօ չունի բնաւ զարտուղութիւն եւ չունի գրեթէ հոլովում ու խոնարհում, եւ կրնայ երկուքէ մինչեւ վեց շարժումն մէջ օորվուիլ: Կէս ժամէն կարելի է սորվիլ անոր քերականութիւնը: Անոր ջերմ հաւատացեալներէն Սըր Ուիլեմ Բէմզի կը յայտարարէ. «Գրեթէ անհաւատալի է թէ լեզուի մը բովանդակ էական քերականութիւնը կրնայ մէկ պարբերութեամբ ամփոփուիլ, բայց կ'ամփոփուի օտուգիլ»:

Ահաւասիկ նմոյշ մը անոր պարզութեան: Ամէն գոյական կը վերջանայ o (o), ամէն ածական — (a), ամէն մակայ է (e) գրով առանց բացառութեան: Ամէն տառ կ'արտասանուի միշտ եւ միեւնոյն կերպով: Անկանոն բայ չկայ: Ամէն յոգնակի կը վերջանայ, (j եւ Անգլ. y) գրով, ամէն դերանուն է (i) գրով եւ հայցականին մէջ կ'առնէ ն (n) եւ ռեռականին մէջ — (a): Այսպէս Դէ կը նշանակէ Ես, Դո իմ կամ իմա, եւ Դոյ դիմ:

Թուիթոյ կոմօը ջատագով է այս նոր լեզուին: Կ'ըսէ թէ ինք կրցաւ երկու ժամէն սորվիլ անոր ընթերցումը: Մաքս Միլլըր, մեծ բանասէրը, Էսփերանթան էր:

Էսփերանթօի քերականութիւնը քսանըութ լեզուի եւ գաւառաբարբառի թարգմանուած է: Գօանընթոն էջ միայն ունի բաւական ընդարձակ բառագրային մը հետ:

Գօանընթոն հանդէս, մեծագոյն մասամբ ամաթերթ, կը հրատարակուի նոր լեզուով, Չական Անգղիոյ, Ռուսիոյ եւ Չուիցերիոյ մէջ, 8 Ֆրանսիայի եւ մէյմէկ թերթ Եւրոպական ամէն ուրիշ կարեւոր երկրի մէջ եւ ի Մեքսիքո, Չիլի եւ Փէրու: Էսփերանթան 200է աւելի ակումբ կայ: Այս նոր լեզուով ինքնատիպ ոտանաւոր գրուած է, եւ Մալիէրի, Շէյքսփիրի, Հոմերոսի, Վերգիլի, Պայրընի, Կոլտսմիթի, Լաֆօնթէնի եւ Տիքընի գլուխ գործոցները թարգմանուած են:

Սակայն յուսալի չէ որ Էսփերանթօ աշխարհի միակ լեզուն ըլլայ: Այն օգնականութիւնէ եղողներու հետ հաղորդակցիլ փափաքողներու միայն յատուկ: Արդէն իսկ օկօած է գործածուիլ վաճառականութեան մէջ, վաճառի արտաօգնականի վաճառականին լեզուով տպագրուած քերականութեան բանալիի մը օգնականութեամբ դիւրին է կարգալ

ու լեցնել Էսփէրանթօ լեզուով պատրաստուած առեւտրական հրամանագիր մը :

Անցեալ Օգոստին Էսփէրանթեաններու համաժողով մը գումարեցաւ Պաւլօսի մէջ եւ քսան ազգէ հազար պատուիրակ եկան ու Էսփէրանթօ լեզուով կատարեցին իրենց բոլոր գործերը : Բաժակաճառեր խօսուեցան , երգեր երգուեցան , երկու կատակերգութիւն եղաւ Էսփէրանթօ լեզուով : Թեւո , Իտալացի եւ Շուէտի երիտասարդուհիներ եւ Ֆրանսացի , Անգլիացի , Դերմանացի , Պելճիւացի , Նորվեկիացի եւ Քանադացի այրեր երկու օրէն ընտելացան այս լեզուին :

ԿՈՅՐԵՐՆ ԻՆՁ ԿՐՆԱՆ ԸՆՆԻ . (Հէլէն Քէլեր)

Բ

Կայր — Լ Մէժ . Ալեքսանտր Բոտէնպախ , Պելճիացի նշանաւոր քաղաքագէտ մը եւ մատենագիր , Ալեքսանդրացի Տիտիմուս , Սր . Հերանիմոսի վարժապետը , Տիտաթեալ Ստոյիկեանը , Կիկերոնի բարեկամը եւ ուսուցիչը , Զիսքա , ազնիւ գործեր կատարեցին իրենց աչքերուն լոյսը կորսնցնելէն ետքը : Կոյրեր եղած են երաժիշտ , ճամբաներ չինող ճարտարագէտ , հիւան , փայտեղէն ձեռագործներու վարպետ , հրապարակագիր , խմբագիր , նուազէն եւ կոյրերու եւ տեղագիրութիւն ունեցողներու ուսուցիչ :

Այս աննկուս կոյրերը քսան իրենց անձեռուն փրկութիւնը գործեցին , ապացոյց հանդիսանալով թէ մարդ ինչ կրնայ ընել խաւարին մէջ արիւստութեան եւ իմացականութեան լոյսին չնորհիւ : Վասն զի պէտք է ինկատ առնել թէ՛ եթէ բացառիկ կարողութիւններու տէր կոյր մը առանց վայելած ըլլալու կոյրերու յատուկ դպրոցի մասնաւոր դաստիարակութիւն , կրնայ հրապարակային եւ նշանաւոր կեանք մը վարել , հասարակ կոյր մը , որ զուրկ է տաղանդներէ , կրնայ հասարակ մարդու մը գործը կատարելու կրթուիլ : Եւ ահա ասկէ կրնայ մակարեութիւն թէ գեռ կոյրերուն համար ընելու ինչ կը մնայ :

Ամերիկացի ժողովուրդները եւ մարդասէրները միշտ առատաձեռն զանուած են հանդէպ կոյրերուն : Նահանգները պատուական դպրոցներ պատարաստած են իրենց կոյր մանուկներուն եւ երիտասարդներուն համար , որոնք առ հասարակ ողջամիտ եւ բարեսէր օկզբունքներու վրայ հիմնուած են : Այս հաստատութիւններէն շատին մէջ չափաւոր , մտադրաբար բարձր է , եւ աշակերտները նշանաւոր հմտութիւն կը ստանան հասարակ զբո-

րօցի ուսումներուն բոլոր ճիւղերուն մէջ : Բայց անհատական մարդասիրութեան եւ հանրային կտակներու բոլոր առատաձեռնութեան մէջ կոյրը տակաւին իր բաժինը չունի իրրեւ արտագրիչ : Դաստիարակութիւն , գիրքեր , գիտութիւն , երաժշտութիւն կոյրը երջանիկ չեն ըներ , եթէ գործելու կարող չեն ըներ զանիկա : Մարդասիրութիւնը որ միայն կը կառուցանէ չքեղ չէնքեր , ուսմանց գործիքներով օժտուած , եւ իր բարերարեալները չըներ աւելի զօրաւոր եւ աւելի ծառայող քաղաքացիներ , իր իմաստութենէ զուրկ օկզբունքով կ'եղծանէ առատաձեռնութիւնը որ կը ներշնչէ զայն եւ ապարդիւն կ'ընէ անոր բարեօրութիւնը :

Այս դպրոցներուն աշագուծ կ'ընթացաւարտները ըսած են ինծի իրենց յոյսերուն եւ ակնկալութիւններուն ի դերեւ ելլելուն համար դառնացած , Վալէրի աղէկ կ'ըլլար եթէ մեզ տգիտութեան մէջ թողէին քան թէ լուսաւորէին եւ մշակէին մեր միտքերը , մեզ կրկնակի մթութեան մէջ մխրճելու համար միայն : Ինչ օգուտ մեր երիտասարդութիւնը մանկապարտէզներու , թանգարաններու , մատենադարաններու եւ երաժշտական սրահներու մէջ անցընելէն , եթէ այդ հաճոյական սրահներէն անցնինք նստելու համար ծոյլ եւ անգործ ձեռքերով եւ ուստեք դժգոհութեան չոր հացի կեղեւը : Պէտք է զօրաւոր եւ ազդու միջոցներ ձեռք առնել , որոնք օգնեն կոյրերուն իրենքզիրենք հաջալուս կամ գէթ իրենց պէտքին մէկ մասը շահելուն : Այնպիսի դարու մը եւ այնպիսի երկրի մը մէջ , ուր գործելու կարողութիւնը գրեթէ փորձաքար կը նկատուի պատուարժանութեան , նախատական է մարդու անգործ նստելու օտիպեալ ըլլալը :

Ինչ քա՛ն Տոմար Հա՛ն . Կոյրերը առ հասարակ աղքատ են : Կոյրերու հաստատութիւններուն մէջ զրուած մանուկներու մեծ մասին ծնողները գործաւոր դասակարգէն են , եւ օտարաբար հացի համար աշխատող է այն մարդը որ հարուածով կամ պատահարով կամ հիւանդութիւնով կը կուրնայ : Արտասովոր բան չէ երիտասարդի մը իր տեղութիւնը կորսնցնելը քարակոփութեան , աղամանդ յղկելու , ապիկելու նման զբաղումներու մէջ : Այս պարագաներով կուրացած մէկը առանց օգնութեան կը դատապարտուի ակամայ ծուլութեամբ անցնել իր կեանքին մնացեալ մասը :

Մինչեւ ներկայ օրո յարմար պատրաստութիւն տեսնուած չէ յԱմերիկա այս կարգէ կոյրերու համար , թէեւ Տր . Սէմիւել Հառու , բոլոր տառապ-

եալներուն բարեկամը եւ կոյրերու դաստիարակութեան ռազմիրան Միացեալ Նահանգաց մէջ, ծրագիր մը յօրինեց չափահաս կոյրերու արհեստներ սորվեցնելու համար, թուականէս աւելի քան վաթսուեւ տարի առաջ։ Ուրիշ ոչ մէկ Ամերիկացի Տր. Հաուելի չափ կատարեալապէս հասկցած է աշագուրկները։ Գիտէր անոնց տկարութիւնը եւ թէ ինչպէս կրնային անոնք զօրանալ։ Ի նպատակ անոնց իր ըրած բոլոր ջանքերը եւ ամէն ինչ որ գրեց անոնց վրայ, կը ցուցնեն իր թափանցող սէրը եւ իմաստութիւնը։ Անիկա առաջիններէն եղաւ հասկնալու կողմանէ թէ մինչեւ ի՞նչ անթիւ կերակրելէ, մերկը հագուեցնելէ աւելի աղէկ բան մը կայ, թէ աւելի մեծ մարդասիրութիւն է անոնց օգնել օր կարող ըլլան իրենքզիրենք կերակրել եւ հագուեցնել։ Չեմ գիտեր թէ պիտի կարենամ արդեօք աւելի աղէկ կերպով ցուցնել կոյրերու օժանդակելու ճամբան քան Տր. Հաուելի եղբակացութիւնները ամփոփելով։

«Եթէ ժողովրդին մէջ ծնած իւրաքանչիւր մանուկ,» կ'ըսէ Տր. Հաուել, «իբրաւունք ունի իր մարմինն համար կերակուր եւ իր մտքին համար գիտութիւն ընդունելու, ուրեմն իրաւունք ունի օգտակար զբաղումի մը հետեւելու, վաճառելի առանց առօր՝ կերակուրը եւ գիտութիւնը անէծք կ'ըլլան. աւելի աղէկ կ'ըլլար որ առոնք զլացուէին։»

Մարդասիրական սոյն ընդարձակ սկզբունքին վրայ Տր. Հաուել տնօրինեց Փէրքինի Հաստատութիւնը Պոսթընի կոյրերուն համար։ Անոր առաջին նպատակն էր դեռահաս կոյրերը դաստիարակել եւ լուսաւորել. երկրորդ նպատակն էր կոյրերը կարողացնել իրենց ապրուստը ճարելու։ Ըստ այսմ, 1840ին հիմնեց արհեստանոց մը, ուր իրենց ուսումնին աւարտողները կարող ըլլային իրենց շահուն համար դպրոցին մէջ իրենց սորված արհեստներուն հետեւիլ։

Անոր տարեկան տեղեկագիրները իր փորձառութեան յաջողութիւններուն եւ անյաջողութիւններուն հետաքրքրաշարժ եւ չահեկան մէկ պատմութիւնը կ'ընեն։ Երբ նոր ձեռնարկ մը կը սկսուի, յաճախ կը պատահի որ ինկատ չեն առնուիր խոչընդոտներն ու դժուարութիւնները, որոնք յետոյ կը օտարպէս զմեզ կանգ առնել եւ մտածել։ Տր. Հաուել կոյրերու ի նպատակ իր առաջին եռամսհին մէջ վստահարար կ'ականկալէր թէ կոյրերուն օտուար մեծամասնութիւնը իրենքզիրենք պիտի հօգային ուղեղներնուն միջոցով։ Անոնք պիտի ըլլային երաժիշտներ, ուսուցիչներ, հրապարակա-

գիրներ եւ Աւետարանի պաշտօնեաներ։ Նուազ տաղանդի տէր կոյրերը պիտի կրնային իրենց ապրուստը ճարել ձեռական աշխատութեամբ, զիրենք դաստիարակող դպրոցին դոյզն ինչ օգնութիւնն ու առաջնորդութիւնը վայելելով։

Այս ականկալութիւնները ի դերեւ ելան։ Ամէն կոյր բարձր ձիրքերով օժտուած չէ։ Անոնց ամէն ալ չունին երաժշտական տաղանդ կամ արտասովոր իմացական կարողութիւն։ Ոչ ալ անոնց ամէն ալ ունին այն կորովը եւ յարատեւութիւնը որ անհրաժեշտ է յաղթելու համար սկսելու ժամանակ իրենց առջեւ ելող դժուարութիւններուն։ Եթէ բոլոր կոյրերն ալ Միլթըններ եւ Ռոտէնպարսներ ըլլային, պէտք պիտի չունենային Տր. Հաուելի նման պաշտպաններու։ Մովսէս մը պէտք պիտի չըլլար եթէ անապատ չկենար։

Տր. Հաուել թէեւ յուսախաբ եղաւ եւ յաճախ վատեցաւ, եւ օակայն չկորսնցուց իր արիութիւնը։ Փորձառութիւնը անոր սորվեցուց կոյրերուն իրական պէտքերը եւ զանոնք լեցնելու լաւագոյն եղանակը։ Անոր բարձր ականկալութիւններուն ի դերեւ ելելը անոր ցուցուց կոյրերը օգտակար, թէեւ նուազ ցանկալի, զբաղումի համար դաստիարակելու տիրական հարկը։ Յօրդոյ կարդաց որ կոյրերու յատուկ հաստատութիւններու կրթութեան յայտագրին վրայ աւելցուի ընթացաւարտներու իրենքզիրենք պահելուն օգնող զբաղում։

Հաստատութիւնները պէտք է որ կոյրերուն օգնեն դրամապէս, բայց պէտք չէ որ դրամական շահ փնտռեն իրենց համար։ Անոնք պարտին յօժարիլ դրամով բաւական զոհողութիւն ընել ի սկզբան, եւ արդարեւ ցվերջ եթէ հարկ ըլլայ։ Անոնց նպատակը պարտի ըլլալ կոյրերուն օժանդակել՝ անոնց ըստ կարի միւս գործաւորներուն ունեցածին հաւասար պատեհութիւն ընծայելով, որպէս զի անոնք յաղթեն ձախողութիւններուն որոնց ներքեւ կը ճնշուին։

ԹԵՅ ԵՒ ԽԱՀՈՒՅ

Շատ բան ըսուած եւ գրուած է թէյի եւ խահուէի վրայ ի նպատակ եւ ընդդէմ։ Գաղափարներու անհամաձայնութիւնը ծագում կ'առնէ մէյմը օստեսութենէն թէ թէյի եւ խահուէի գէշ գործածութիւնն է գլխաւոր պատճառը այն ջղայնութեան որ կը տիրէ Ամերիկեան ժողովրդին մէջ, մէյմ'ալ օստեսութենէն թէ վնաս մը չկայ մէկէն կամ միւսէն քանի մը զաւաթ խմելուն մէջ օրը երեք անգամ։

Այսպիսի պարագաներու մէջ շատ բան կրնայ ըսուիլ երկու կողմէն ալ : Թէ ինչ կարեւորութիւն ունի օրէն խնդիր , կրնայ հասկցուիլ երեւելի բոլորի մը ըսածէն թէ միայն խահուէին քանակութիւնը որ կը ապառի այս երկրին մէջ (Ամերիկա) աշխարհի ամբողջ արտադրածին մէկ երրորդն է , եւ թէ այդ քանակութիւնը Գերմանիա , Աւստրիա-Հունգարիա , Գաղղիա եւ Մեծ Բրիտանիա գործածուածին համագումարէն աւելի մեծ է :

Թէյը եւ խահուէն առաջնակարգ գրգռիչներ են իրենց պարունակած Կաֆէին համար : Թէյին եւ խահուէին վրայ աւելցուած կաթը կամ կարագը ու չաքարն է որ դանոնք արժէքաւոր կ'ընեն : Եւ ռակայն կը նուազեցնեն մկանային յոգնութիւնը , չափով մը կ'ամօքեն անօթութեան զգացումը , եւ կը պակսեցնեն մարմնային հիւսուածներու սպառումը , այնպէս որ աւելի քիչ կերակուր պէտք կ'ըլլայ : Այս պատճառաւ զինուորականաց եւ արշաւախումբերու պետեր թէյը եւ խահուէն իրենց մարդոց ուտեստին անհրաժեշտ մասը կը նկատեն , եւ կը թուի թէ տարակոյս չկայ որ աւելի գործ կը կատարուի անոնցմով քան առանց անոնց :

Միւս կողմանէ , թէյին կամ խահուէին անչափաւոր կիրառութենէն ջղային դրութեան չափազանց դրգուումը միշտ վնասակար է , եւ կան ոմանք որ կը նեղուին մինչեւ անգամ քիչ քանակութեամբ գործածելով դանոնք : Ջղային դրգուում , ցաւկոտ բնակութիւն , անքնութիւն եւ դողդոջուն ձեռքեր աւելի նշանաւոր ջղային ախտանշաններն են , բայց մարտողութիւնն ալ կը վնասուի հաւանօրէն : Ասոնք դիւստորապէս կը պատահին եթէ ըմպելին պատրաստուի ընդ երկար եռացումով , վառն զի այն ատեն թէյի տերեւին եւ խահուէի հատիկին մէջ պարունակուած Բանինը գուրս կու գայ : Կանաչ թէյը , պատրաստութեան կերպին պատճառաւ սեւ թէյին պարունակած Բանինին կրկնապատիկը կը պարունակէ , եւ ուստի նուազ առողջարար է :

Առ հասարակ , կրնայ ըսուիլ թէ ոչ խահուէն եւ ոչ թէյը , եթէ չափաւորապէս առնուին եւ ըստ պաշարի պատրաստուին այնպիսի մեթոտով մը որ չափազանց քանակութեամբ Բանին չեղլէ , քաջառողջ հասարակ անհատին առողջութեան շատ չեն ազդեր թէ՛ օգուտի թէ՛ վնասի կողմանէ : Այսու ամենայնիւ կան շատեր , որոնք երբեք պէտք չեն գործածեն թէյ կամ խահուէ . իսկ մանուկներ երբեք խմելու չեն զանոնք :

ՄԵՐ ՊԶՏԻԿՆԵՐԸ

8.

Հարցախոսք

Առնենք մտացի աղայ մը դպրոցէն տուն դառնալուն՝ իր մօրը ըսաւ թէ նոյն օրը դպրոցին մէջ օորված էր թէ աշխարհ տափարակ չէր , այլ կը որդունտ մըն էր որ քաննըչօրս ժամը անգամ մը կը դառնար :

«Խենթի խօսք ,» պատասխանեց մայրը , «ամէն մարդ գիտէ թէ աշխարհ տափարակ է ու մեծ քարի մը վրայ կեցած է :» «Հապա այդ մեծ քարը ինչ բանի վրայ կեցած է ,» հարցուց դեռահաս դպրոցականը : «Ան ալ ուրիշ քարի մը վրայ կեցած է անշուշտ ,» պատասխանեց մայրը քիչ մը վարանելով : «Եւ առ մի՛ւս քարը ինչ բանի վրայ կեցած է ,» կրկին հարցուց տրամաբան ուսանողը : Մայրը այս անգամ անհամբերութեամբ պատասխանեց . «Քար քարի վրայ , քար քարի վրայ , մինչեւ տակը քար է : Ա՛լ լռէ . չեմ ուզեր ինծի հարցընես :»

Ընտանիքի մէջ այս «Ա՛լ լռէ»ով մանկավարժութիւնը շատ հին է , բայց դժբախտաբար հիմա ալ դեռ խիստ շատ գործածակոն է : Շատ մը ուշիմ ու մտացի աղաք , ծնողներու այս կերպ վարուելուն պատճառաւ , մտաւորական կանխահաս խամբումի կը դատապարտուին : Անոնց արդարացի հարցասիրութիւնը , որմէ կախեալ է իրենց յառաջդիմութիւնը , դեռ իր կոկոնին մէջ՝ չզարգանալու կամ բոլորովին թօշնելու կը դատապարտուի : Հայրեր եւ մայրեր փոխանակ աղայոց վրայ կանուխէն տեսնուած այս հարցասիրութեան միտումը ամենամեծ չահագրգռութեամբ դիտելու , քաջալերելու եւ զարգացնելու , անհամբերութեամբ կը յանդիմանեն ու լռելու կը օտիպեն : Այս կերպով լռելու դատապարտուած մանուկը , որուն նորարողը իմացականութիւնը բուռն տենջ մը ունի բան օորվելու , ի հարկէ կը հետեւցնէ թէ աղայոց համար վայելել չէ բան գիտնալ , ու իր հարցասիրական բնազդն ալ տակաւ առ տակաւ լռել կը վարժուի : Երբ անոր էութեան այս կարեւոր տարրին գոյութիւն ունենալ կը զլացուի , աղան բառին իսկական նշանակութեամբ աղայ ըլլալէ կը դադրի . քանզի հարցասիրութիւնը այն ատրիճան խելացի աղուն յատկանիչն է՝ ինչ ատրիճան որ արշալոյսը ցերեկուան : Այն մանչը կամ աղջիկը , որ հարցումներ ընելու միտում չի ցուցնէ , կարեւոր մէկը ըլլալ չի խոստանար : Ըսել է թէ անոր միտքը պէտք եղած կարողութենէն զուրկ է . քննող , վերլուծող եւ որոշող միտք մը ըլլալու ընդունակ չէ :

Ծնողքներ պէտք է մտածեն թէ պզտիկ տղան ծանօթանալու վրայ է այն աշխարհին, ուր բնակիլ հրաւիրուած է։ Տեսած անթիւ անհամար առարկաներուն վրայ տեղեկութիւն պէտք է առնէ, պէտք է օրովի։ Ինչպէս կրնայ օրովի առանց հարցումներ ընելու։ Տղայ մը նոր գաղափարներ օտանալու է իր կեանքին առջի հինգ տարիին մէջ քան յաջորդ տեւէ հինգ տարի մը մէջ։ Ուստի պէտք է որ հարցասէր ըլլայ, եթէ ոչ՝ պէտք եղած գաղափարները անկարելի է որ համարէ։ Ահաւասիկ ասոր համար է հարցասիրութիւնը։

Այս իրողութիւնը ինքնին բաւական է դատաւարտելու համար հարցասէր տղան լռեցնելու դրութիւնը, զոր շատ մը ծնողքներ օրդեգրած են տգիտութենէ կամ օրտնեղութենէ դրդեալ։ Տղան պէտք չէ որ լռէ հարցումներ ընելէ։ ոչ մէկ ծնողք փափաքելու է որ անիկա լռէ։ Այն ծնողքը որ իր հարցումներ ընող տղան լռութեան կը դատաւարտէ՝ թերի ծնողք մըն է, տղայ կրթելու անյարմար է։

Հասարակ ժողովուրդին մէջ այսօր տեւէ բանի համար հարցասիրութեան ոգիին բացակայութիւնը վերագրելու է գլխաւորաբար այն իրողութեան օր ծնողքներ ժամանակին այդ ոգին չաճեցուցին, ընդհակառակը խամրեցուցին ալ։ Ունէ կերպով մտաւորապէս զարգացած դասակարգէ մը զատ ժողովուրդը՝ իբրեւ ամբողջ հարցասէր, դիտող, քննող ու օրօշող չէ։ Աշխարհի յետադիմութեան կամ յամր յառաջդիմութեան պատճառն ալ ատիկա է։ Անտարակոյտ ամէն մարդ կեանքը օկած ատեն իր բոլորտիքը եղող ամէն առարկայի եւ դէպքի պատճառը եւ ինչուն հասկնալու եւ օրովելու միտումն ալ հետը բերաւ։ սակայն առջի ամենազօր հեղինակութիւնը օրուն դիմեց՝ զինք լռութեան դատաւարտեց ու ինքը ստիպուած եղաւ հաւատալ թէ երկիրը տափարակ է եւ ճարքարի վրայ, քար քարի վրայ, մինչեւ տակը քար է։ Հարցասիրութիւնը կանխահաս լռութեան դատաւարտուած տղան մեծնալէն յետոյ այս կերպ հաւատքի տէր դառնալուն զարմանալու չենք։ Վասն զի մանկական հարցասիրութիւնը բռնաբարելուն բնական արդիւնքը տխմարութիւն, շատ շատ ոչխարամտութիւն է։ Ու մարդկային յառաջդիմութեան համար օչխարամտութենէ աւելի վնասակար բան չկայ։

Անգամ մը մայր մը եւ իր պզտիկ տղան շօգեկառքով կը ճամբորդէին։ Մայրիկ, այդ մարդը ինչ կ'ընէ, հարցուց պզտիկը տոմսակ հաւաքող պաշտօնեան ցուցնելով։ «Տոմսակները կը հաւա-

քէ»։ «Ինչո՞ւ կը հաւաքէ, մայրիկ»։ «Քանզի պէտք է գիտնալ թէ ճամբորդները օտակ վճարած են թէ ոչ»։ «Եթէ մենք օտակ վճարած չըլլայինք, մեզի ինչ պիտի ընէր»։ «Շօգեկառքէն մեզ դուրս պիտի հանէր անշուշտ»։ Մայրը այս վերջին պատասխանը այնպիսի ձայնով մը տուաւ որ յայտնի էր թէ հարցումներու այս տարափը ա'լ համբերութիւնը կը հատցնէր։ «Մայրիկ, եթէ մեզ շօգեկառքէն դուրս հանէր, ո՞ւր պիտի երթայինք»։ վրայ բերաւ յամառ պզտիկ հարցասէրը որ կը փափաքէր գիտնալ թէ վերջը ո՞ւր պիտի յանգնէ։ «Ա'լ չափը անցուցիր»։ պոռաց մայրը զայրացմամբ։ «Երբեք խենթ ու խելառ հարցումներ ընես»։ լռէ ալ։

Վայելուչ կերպով հաշուած, բարեկիրթ երեւոյթով կին մըն էր այս մայրը։ Այնպէս պատահեցաւ որ քովի նստարանին վրայ նստած էր ծանօթ ուսումնական մը, որ մօր ու տղուն միջեւ եղած ամբողջ խօսակցութիւնը մօրիկ ընելէն ետքը անքաղաքավարութիւն չսեպեց կնոջ հետ խօսակցութեան մտնել։

«Կը ներէք, տիկին»։ ըսաւ մարդը, «այդ տղուդ հարցումները շատ հետաքրքրեցին զի»։ շատ խելացի տղայ մըն է։ Իր հարցումներուն ամէն մէկը իր մանկական կեանքին համար շատ կարեւոր էր, եւ ինծի կու գայ թէ կ'արժէ որ ինչ աստիճան անկեղծութեամբ որ կը հարցնէր ինքը նոյն աստիճան անկեղծութեամբ պատասխան օտանար։ Եթէ իր հարցասիրութիւնը հիմա բռնաբարեւ, չափահասութեան ժամանակ իր զարգացումը մեծապէս պիտի վնասեւ։ Դժբախտաբար շատ մը ծնողքներ իրենց զաւակներուն հարցումներուն պատասխանել մերժելով անոնց մտաւորական ու բարոյական զարգացումը մեծապէս կը խաթարեն։ Կը ներեւ համարձակութեան»։

Այդ մայրը, բարեկիրթ ու մտացի կին մը ըլլալով, անփիլապէս ըմբռնեց մարդուն ըսածը եւ իրաւունք տուաւ անոր։

Շատ մը ծնողքներ մանկական հարցասիրութիւնը մտաւորական տկարութեան նշան կը համարին եւ այդ պատճառաւ չեն կրնար հանդուրժել անոր։ Կ'ենթադրեն թէ տղայը մտաւորապէս կարող չեն հարցումներ ընել որոնց արժէ պատասխան տալ։ Ասոր համար փոքրիկ հարցասէրները պաղուծեամբ, մինչեւ իսկ անքաղաքավարութեամբ կը մերժուին։ Այդ տեսակ ծնողքներ իրենց այդ ընթացքով միայն օա կ'ապացուցանեն թէ մանկական իմացականութեան կարողութեան վրայ օխալ ըմբռնում ունին։ Իրողութիւնը այն է որ տղայը իրենց կարծածէն շատ աւելի մտացի,

դիտող եւ բան հասկցող են : Ընտանիքին մէջ անցած դարձած բաները եւ խօսուած խօսքերը ըմբռնելու եւ միտք պահելու մասին պզտիկ տղայոց կարողութիւնը առ հասարակ իրենց վերագրուածէն շատ աւելի է : Որովհետեւ իրենց միամիտ անկեղծութեան բերմամբ՝ իրենց այդ «կանխահաս» ըմբռնումը երբեմն մեծերու համար անպատշաճ տեղեր ու ժամանակներ ի յայտ կը բերեն, առածի տեղ անցած է սա խօսքը թէ «Լուրը պզտիկէն առաջ» :

Շատ մը ծնողքներ, վերահասու ըլլալով իրենց զաւակներուն լոկ մեծերու վերաբերիլ բաները ըմբռնելու «կանխահաս» կարողութեան, կը զգուշանան անոնց առջեւ շատ մը բաներ խօսելէ, որպէս զի «լուրը իրենցմէ չառնուի» : Ատիկա անշուշտ ուղիղ է, սակայն խնդրոյն միայն բացատրական կողմն է : այսինքն չսորվեցնել տղայոց ինչ որ իրենց տարիքը դեռ չի ներեր որ սորվին : Բայց առաջ ծնողքներ իրենց պարտականութիւնը կատարած չեն ըլլար : Բուն խնդիրը անոնց պէտք եղածը սորվեցնելուն մէջն է՝ ոչ թէ պէտք չեղածը սորվեցնելէ զգուշանալուն մէջ :

Մանուկը աճելու, ունենալու ու զարգանալու տենջացող հոգի մը ունի : Իր հարցաօրրութեամբը լոկ անունդ կը փնտռէ : Ինչպէս որ ամէն միջոց կը գործածեն որպէս զի անունդ մատակարարես իր նիւթական մասը, մարմինը, զարգացնելու համար, ինչո՞ւ նոյն հոգատարութիւնը չես ցուցներ անունդ մատակարարել նաեւ իր աննիւթ մասին, հոգիին, մտքին համար : Օրը քանի մը ժամ ժամանակ կու տաս զաւակդ պատշաճապէս կերակրելու եւ հագուեցնելու : Կ'արժէ որ առանց տրանջելու եւ սրտնեղելու քիչ մը ժամանակ տաս անոր հարցաօրրութեան գոհացում տալու :

«Ինչ որ բրդեմ կաթնալիդ մէջ՝ նոյնը կու գայ չերեփը» կ'ըսէ առածը : Շատ մը ծնողքներու՝ իրենց զաւակներուն հարցաօրրութեան չկարենալ հանդուրժելուն գլխաւոր մէկ պատճառը պատշաճ պատասխաններ տալու իրենց անկարողութիւնն է : Ճաշի է ըսել որ կան ծնողքներ, որոնց գիտութեան պաշարը «քար քարի վրայ, քար քարի վրայ» մինչեւ տակը քար է՝ տեսակէն է : Եւ եթէ անոնց այս կերպ ըմբռնումը լոկ նիւթական տիեզերքին համար ըլլար, նորէն թերեւս խնդիրը այնչափ ծանրակշիռ չըլլար : սակայն դժբախտաբար բարոյական, տնտեսական ու առեւտրական տեսակէտներով ըմբռնումին նոյն մակարդակէն բարձր չեն : Ահա հոս է որ մանկութիւնը կը տուժէ :

Չենք պնդեր թէ ծնողքներ անպատճառ մէյ

մէկ համայնագիտարան կ'լլած ըլլալու են : Բայց մեղի կու գայ թէ այս դարու մէջ ծնողքներ չեն կրնար բոլորովին իրենց զիրենք չըմեղելու արդարացնել թէ՛ նիւթական թէ՛ բարոյական տիեզերքի եւ հասարակ գործառնութեանց նկատմամբ ուղիղ ըմբռնում մը չունենալուն համար : Ամէն ոք զըպրոցական կամ բարձր ուսման տէր չի կրնար ըլլալ : սակայն ամէն ոք այս գիրքերու, թերթերու, լսարաններու եւ քարոզութիւններու առատ դարուն մէջ կրնայ բաւական մտքի ու հոգիի պաշար ստանալ՝ եթէ ոչ ուրիշ բանի համար, գէթ իր զաւակներուն հարցաօրրութեանց ուղիղ պատասխաններ մթերելու համար :

Գու զաւակներուդ ապագան նիւթապէս ապահովելու համար դրամ վառակելու կը ձեռնարկես եւ ամէն ջանք ի գործ կը դնես : Արդ քննէ պահանջուածը այն է որ զաւակներուդ մտաւորականն ու բարոյականն ալ ապահովելու համար մտքի եւ հոգիի պաշար ալ դիզելու ջանաս : Երբ ծնողքներ լաւ ըմբռնեն թէ այս մասին պատասխանատուութեան տակ են եւ պէտք է պատրաստութիւն տեսնեն, շուտով պիտի գտնեն թէ այնչափ դժուար բան մըն ալ չէ :

Թղթակէց Ա. Ե. Բերբերի

ՆԿԱՐԱԳՐԻ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆ

(Միւրան Յ. Գրքերէն, Խաբերդ)

Նկարագիրը բառ մ'է, որ ասկէ տառնեակ մը տարիներ առաջ շատ քիչ կը գործածուէր եւ նշանակութիւնը շատ քիչերու ծանօթ էր : Բայց հիմա շատ ընդհանուր է եւ ընթացիկ անոր գործածութիւնը լեզուի վրայ եւ զրականութեան մէջ : Կը վարանիմ սակայն հաստատելու թէ հասկցողութիւնը կիրառութեան հաւատարմ է : Աւելորդ չէ ուրեմն բառին նշանակութիւնը տալ նախ : Բառին կազմութիւնն ու բառագրանութիւնը միայն զայն ի վեր կը հանեն կարծեմ :

Նկարագիր, կամ, նկար-ագիր-նկար՝ ի գիր, գրի մէջ զրուած՝ գրով գծուած նկար, պատկեր : Պարզապէս պատկեր կը նշանակէ, մարդու մը պատկերը, բայց բարոյական պատկերը կամ բարոյականի պատկերը, բնութեան պատկերը, հոգիին պատկերը : Դէմքին, կերպարանքին պատկերը լուսանկար կը կոչենք : Բարձր պատկերը նկարագիր : Այս է տարբերութիւնը : Եթէ ուզենք, այս նմանութեանը վրայ նոր բառ մը չիքնել նկարագրի համար եւ նմին հոմանիշ՝ բարանկար բառը առաջ պիտի չըլլար :

Լուսանկարին կամ դիմանկարին պէս՝ որ բիւ-

բաւոր մասեր ու գծեր ունի, նկարագիրն ալ կամ բարանկարն ալ ունի իր բազմաթիւ հաստ ու բարակ գծերը, որ իւրաքանչիւր մարդու իրեն յատուկ են: Այսպէս իւրաքանչիւր նկարագիր բիւր բարացուցականներ ունի, կամ բիւր բարացուցականներէ կազմուած է: Ճիշդ է ոմանց ըսածը թէ Նկարագիրը ունակութիւններու խօսքն է՝ մարդու մը յատկութեանց հաւաքածոն:

Ինչպէս իւրաքանչիւր անհատ իր առանձնա-յատուկ եւ զատ քոշիչ դիմագիծն ունի, նոյնպէս ալ իր մասնայատուկ եւ ընթրոշիչ նկարագիրն ունի: Կը հետեւի թէ նկարագրի տեսակներ կան, եւ այնչափ տեսակներ՝ որչափ որ տարբեր մարդեր: Չմտնելով «բարակ մաղբրը» եւ ընդհանուր կերպով խօսելով՝ լաւ եւ յոռի նկարագիրներ կան. նոյնպէս անհատական, ընտանեկան, եւ մարդկային նկարագիր: Մարդկային նկարագիրն ունի երկու զլիւսաւոր տարր, — ինքնագիտակցութիւն եւ Աստուածգիտութիւն, — եւ անոնցմով կը բաժնուի, օրինակի համար, անառնականէն ու կենդանականէն: Նկարագրի նուազ կարեւոր՝ բայց ոչ նուազ աչքառու գոյներով կը զատուի մարդը մարդերէ, ընտանիքը ընտանիքներէ եւ ժողովուրդ մը ժողովուրդներէ: Այսքան ակնարկութիւն կը բաւէ ասոնց, մենք դառնանք մեր նիւթէն, որ է նկարագրի շինութիւն:

Նիւթին մէջ գտնուած գաղափարը կը ներկայանայ մեզի շէնքին օրինակաւ: Վառնորոյ այդ նմանութիւնը պիտի գործածենք ամէնէն աւելի: Բայց շէնքի գաղափարը կը թելադրէ նոյնպէս շինողի կամ շինողներու գաղափարը, յարուցանելով սա հարցերը. Ի՞նչ է կամ ո՞րն է շինելի շէնքը, ո՞վ է շինողը կամ ո՞րք են շինողները:

Առումով մը շէնք ու շինող մէկ են. մարդ ինքն է շէնքը եւ մարդ ինքն է շինողը: Առումով մ'ալ տարբեր են. մարդ ինքն է շէնքը եւ շինողները Եւրոյ մարդիկ, առիթներ եւ պարագաներ. այլով բանիւ ընկերներ, միջավայր եւ ժամանակ երբ նկարագիրը միայն մարդկային է. իսկ երբ նկարագիրը Քրիստոնէական է, շինողներ են նաեւ, ու շինողներ են մանաւանդ Աստուած, Կրօն, Աւետարան, Քրիստոս եւ Սբ. Հոգի: Ամբողջացնելու համար այս նիւթին վրայ մեր ըսելիքները՝ կ'առնենք, թէ եւ զատ զատ, նկարագրի այս երկու տեսակներն ալ — մարդկայինը եւ Քրիստոնէականը:

Մարդկային նկարագրի շինութիւն. Մարդը շէնքն է ըսինք ու միանգամայն շինողը: Մարդ ինքն է որ ինքզինքը մարդ կ'ընէ, այսպէս կամ այնպէս —

աղէկ կամ դէշ մարդ, արժանաւոր կամ անարժան, պիտանի կամ անպիտան, նշանաւոր կամ աննշան, օգտակար կամ վնասակար: Մարդ ինքն է առաջին պատասխանատուն իր եղածին համար, այն է նկարագրին համար, զի նկարագիրը մարդուն մէջ եղածն է, մարդուն ներանկարն է, մարդն ինքն է՝ իր արտաքինէն բաժանեալ ու յաճախ իր արտաքինին հետ, որով ու որուն վրայ կ'արտայայտէ ներքինը ինքզինքը, ինչպէս նկարիչը իր գաղափարականը կտուին վրայ: Նկարիչը այդ պատասխան վրայ կ'արտայայտէ իր իտէալը գոյներով, գիծերով, ստուերներով. մարդն ալ իր ներքինէն — նկարագիրը — կ'արտայայտէ իր դրօնքներով վրայ, իր մարմնին ու կերպարանին վրայ, իր ժպիտներով ու ժանտերեսութիւնով, գործքի ու խօսքի բիւրաթիւ եւ բիւրաձեւ արտայայտութիւններով: Նկարագիրը մարդուն մէջ եղածն է, մարդուն էութիւնն է, արտայայտուի թէ չարտայայտուի, քանզի ան իր արտայայտուած թէ ծածկուած մասերն ունի: Մարդ ըսինք առաջին պատասխանատուն է իր նկարագրին, զի առաջին կազմողն ու կերտողն է անոր: Եւ ան առ յօրինումը կ'ընէ կամքի գործութեամբ եւ ընտրութեամբ կարողութեամբ: Կ'ըլլայ ինչ որ կ'ուզէ ըլլալ եւ կը մերժէ ըլլալ ու չըլլար յաճախ՝ ինչ որ չուզեր ըլլալ: Յաճախ կ'ըսենք՝ քանզի բացարձակ կանոնը այս չէ, կամ կանոնը միակ չէ եւ այս չէ՝ կ'ընդունինք, ու իրողութիւններուն առջեւ չենք կրնար չընդունիլ, թէ մարդ միեակ ինքը չէ իր ճարտարապետը, ինքզինքը, իր նկարագիրը չի նոզը: Ան ուրիշ մարդերէ եւ ուրիշ ազգացութիւններէ ալ կը շինուի:

Մարդ կը շինուի իր ծնողքէն, իրեն հարցուելով ու իր հաւանութեամբը չէ որ մարդ կու գայ աշխարհ: Ան հոն կը բանայ աչքը առանց գիտնալու թէ ո՞վ է ինքն եւ ո՞րն է: Ստեղծուած մ'է ինքն՝ նախ Արարչէն եւ ապա իր ծնողքէն: Բաւական ատեն կ'անցնի մինչեւ որ գիտակից եւ արթննայ անոր մէջ եւ ան գիտնայ թէ ինքն ինքն է: Այնուհետեւ կ'սկսի մարդ ըլլալ իր շինողը, իր նկարագիրը ձեւակերպողը: Բայց արդէն այդ ատենն իսկ ան ունի նկարագիր մը, իր շինած կամ շինելիք նկարագրէն տարբեր նկարագիր մը, արդէն շինուած, իր ծնողքին շինած նկարագիրը, զոր դեռ կը շինեն՝ ու ինքն ալ կ'սկսի շինել՝ շէնքին վրայ աւելցող գործաւորի մը պէս: Ահա ասոր համար մարդուն նկարագիրը միեակ իր գործը չէ: Իր գործած նկարագրէն առաջ գործուած նկարագիր մ'ունի ան, իր ծնողքէն ժա-

անգամը : Այդ ժառանգութիւնը օտաջաւ իր գոյութեան հետ եւ գոյութեան օրէն , իր ծնունդէն առաջ , իր ծննդեան օրը զայն ալ , իրեն հետ աշխարհ բերաւ : Ծնողքէն առած նկարագիրն ալ ծնողական չէր միայն՝ այլ նախածնողական , նախայրական ու հաւական մինչեւ առաջինն Աղամ : Ժառանգուած նկարագրի այսքան երկար գիծ մը ունենալով դէպ ի ետ՝ գիծ մ'ալ , չըսենք այս անգամ երկար՝ այլ թնճկոտ , ցանցոտ գիծ մ'ալ՝ ունի դէպ առաջ , իր նկարագիրը , որ չինուած է նախաճայրերէ եւ ծնողներէ ու կը շինուի նաեւ իրմէ , պիտի չինուի ընտանիքին ու ընկերութեան ուրիշ անդամներէն ալ — եղբայրներէ , քոյրերէ , հօրեղբայրներէ ու մօրեղբայրներէ , հեռաւոր ու մօտաւոր ուրիշ ազգականներէ , դպրոցէ ու դպրոցականներէ , ուսուցիչներէ , խաղընկերներէ , ծանօթներէ եւ օտարներէ , ապրելու պայմաններէ , աղքատութենէ եւ հարստութենէ , կեանքի հեշտ ու դժնդակ վիճակներէ , եւն. :

Կը տեսնէք թէ մարդկային նկարագրի շինութեան մէջ շինողները անթիւ անհամար ըլլալու չափ կը շատնան , իրենց անհաշիւ ճիւղաւորումները արձակելով դէպ հեռաւոր անցեալն ու ապագան : Ծառ բարդ խնդիր է ուրեմն նկարագրի շինութիւնը : Բայց այս բիւրաւոր շինողներուն մէջ — շինող մարդոց եւ ազդեցութիւններուն մէջ , մեծ դեր ու մեծ ալ պատասխանատուութիւն ունեցողներն են , իրենց առաջնութեան կարգաւ , մարդ ինքը , իր ծնողք , իր խնամակալը , ուրիշ խօսքով՝ մարդուն անձը , տունը եւ դպրոցը : Այս երեք շրջանակներէն ելլելէ ետք՝ մարդ այնքան առած կ'ըլլայ իր վերջնական տարազն ու տիպն , որչափ հիմնարկուած ու կամարակապուած կամ առատադուած չէնք : Ծնիւի , չաղախի , յարդարանքի , զարդարանքի ու կահաւորումի փոփոխութիւններ դեռ կրնան կատարուիլ անօր վրայ , այլ ոչ եւս ծրագրի փոփոխութիւններ : Այս վերջինները , նկարագրի շինութեան մէջ , չափահասութենէ ետքի փոփոխութիւններու տեղը կը բռնեն , կրնան կարեւոր իսկ ըլլալ բայց ոչ կենսական : Իականները մինչեւ չափահասութիւն կատարուածներն են :

Առէ՛կ նկատէ՛ք — քեզ մինչեւ 20-25 տարիներ կազմուած նկարագիրն է , որու շինութեան մէջ մասն կ'առնեն առողջ , մտացի , բարեպաշտ ծնողներ՝ լայնմիտ , լայնհորտ ու ազնիւ կրթիչներ եւ մարդ ինքը , որու կամքը , ընտրողութիւնները ու ընդունակութիւնները նոյն ուղղութեամբ լարուած են : Մինչեւ հիմա եւ մինչեւ հոս ներկայացուածը

միայն մարդկային նկարագիրն է , կամ մարդուն բարոյական նկարագիրը շատ շատ : Ուստի քանի մը խօսք ալ աւելի կարեւոր են , նկարագրի աւելի բարձր ու գերազնիւ տեսակին վրայ — Աստուծոյն հոմ կամ Քրիստոսեան նկարագրին վրայ :

Միայն քանի մը խօսք կ'ըսենք՝ քանզի սա կը պարունակէ նկարագրի առաջին տեսակը եւ օտակ յաւելում մը , գերազանց յաւելում մը կ'ընէ վրան : Եւ գերազանցութիւնը հոս է որ նկարագրի շինութիւն չինողներուն վրայ նոր չինողներ , վարպետ չինողներ , գերազանց ճարտարապետներ ալ կ'աւելնան — Աստուած , իր Որդին եւ իր Հոգին , ու չէնք — նկարագիրը — կը հասնի իր շնաշխարհիկ կազմութեան եւ գեղեցկութեան , իր աննման կատարելութեան , կ'ըլլայ մնայուն , կանգուն , անմահ , վէժի վրայ հիմնուած տուն (Ղու. Ի. 24-27) :

Թէ Հայրը , Որդին եւ Աբ. Հոգին չինողներ են՝ կ'երեւայ սա համարներէն կամ խօսքերէն . « Իմ Հայրս մշակն է » « Առանց ինծի բան մը չէք կըրնար ընել » « Հոգին իրենց խօսիլ կու տար » կամ անով « Ծննդութիւն կ'ընդունէին » Տեղերը չենք նշանակեր . այնքան ծանօթ են կարծեմ այդ խօսքերն ու իրենց տեղեր : Եւ մինակ ալ չեն , բազմաթիւ նմաններն ունին : Քրիստոս ոչ միայն չինողն է , այլ եւ չէնքին հիմն է . « Մէկը որ ուրիշ հիմ չկրնար դնել դրուածէն ի դատ , որ է Յիսուս Քրիստոս » Հոս ալ , Քրիստոս . նկարագրի շինութեան մէջ ալ , չինող մը մարդ ինքն է դարձեալ . « Անձերնիդ չինելով ձեր ամենատուրը հաւատքին վրայ , անձերնիդ Աստուծոյ օրորոյն մէջ պահեցէք » Այսպէս չէնք ու չինող մէկ նկատուած , նոյնացուած են : Այսպէս հոս ալ մարդը չէնքն է եւ նկարագիրը նոյն չէնքին մէջ գտնուած շինուածանիւթը , շինուած շինուածանիւթը , որ ձեւ , ծրագիր , մարմնացում եւ հաստատութիւն գտած ու առած է արդէն : Յորչափ շինուածանիւթը շինուած չէ՝ նկարագիր չէ՝ այլ ատաղձ , որ կրնայ առնուիլ , կրնայ մերժուիլ , կրնայ գործածուիլ ու չգործածուիլ , կրնայ անոնց մէջ ընտրութիւն կատարուիլ , մաս մը ընդունուիլ ու մաս մը ձգուիլ կամ ձեւափոխուիլ : Ընտրող — չինողը մարդն է որ իր նկարագիրը պիտի չինէ , կամ Աստուածամարդն է ու իր Հոգին , որ մարդուն նկարագիրը պիտի չինէ : Եթէ մարդ ինքն է զինք չինողը՝ յայնժամ ատաղձը միջավայրն է իր պարունակներով — տունը , դպրոցը , գիւղը , քաղաքը , երկիրը իրենց մէջ գտնուածներով , — անեցիները , դպրոցականները , գիւղացիները , քաղաքացիները , իրենց այլեւայլ եւ այլ ընդ այլոյ պարագաներով ու պայ-

մաններով, — ճոխութեամբ ու չքաւորութեամբ, իմաստութեամբ ու տգիտութեամբ, ժրութեամբ կամ ծուլութեամբ, հեռատեսութեամբ կամ կարճատեսութեամբ, անկեղծութեամբ կամ կեղծեօք եւ այլն։ Այս ամէնը եւ առոնց նմանները իրենց յատուկ գործը կու տան իրենց մէջ շինելի նկարագրին։ Այլ եթէ շինողը Աստուածամարդն է, դարձեալ մարդուն հետ ու շինուած շէնքին իբրեւ առաջին ու աւագ ճարտարապետ, յայնժամ ճանապատին մէջ շուշան կը ծաղկի ու չոր երկրին մէջ վտակներ կ'երեւին։ Յայնժամ ձկնորաները առաքեալներ կ'ըլլան, Սօղոսը՝ Պօղոս, հանձագործին որդին՝ Լաւտեր, Պետիկեանը Գիտակ։

(Շարունակելի)

ՍԵՅՆԹ ԼՈՒԻՍԻ ՏՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍԸ

Բայ Նամի

Ձինական կառավարութեան տաղաւար. — Բոլոր կառավարութեանց շէնքերու մէջ ամէնէն ուշագրաւն է այս շէնքն իր ճարտարապետական ձեւովն, տանիքին եւ պատերուն վրայ գծուած հետաքննարկ պատկերներով, նկարներով, եւն։ Ներս մտանք եւ տեսանք Ձինական պալատի մանրանկար։ Մետաքսեղէն զարդարանքներ, ձեռագործութիւններ, զարդանօթներ, գահեր, սեղաններ, թէյամաններ եւ այլք տեսնուելու արժանի բաներ էին։ Գահի մը սնարին վրայ գրուած էր Ձինարէնով Ձինական ոսկեղէն կանոն. «Ձընես ուրիշի մը ինչ որ չես ուղեր օր ուրիշ մը ընէ քեզ։» Գրասեղան մը ցոյց տրուեցաւ մեզի, օր գեղարուեստական հրաշակերտ մ'էր եւ զոր, մեր առաջնորդին խօսքին նայելով, օչ ոք կրնայ չինել ի բաց առեալ մի Ձինական տուն, որոյ մէջ զանիկա չինելու արհեստ որդի ի հօրէ գաղտնի կը պահուի հազարաւոր տարիներէ ի վեր։

Գերմանական տաղաւար. — Լեցուն էր մարմարինէ արձաններով. Ուր որ կ'երթայինք շէնքին մէջ, ներկայ կայօներ եւ Պիզմարքի կիսարձաններ մեզ կը հետեւէին, կարծես թէ մեր վրայ հսկելու համար։ Թող զայս երկու անձնաւորութեանց բազմօրինակ արձաններ, կային նաեւ Գանթի եւ Ֆրիթշի նման փիլիսոփայից, Կութթէնպէրի նման հնարիչներու, Ֆրէօպէլի նման դատարարներու, Մոցարդի նման նախագայարդարներու, Շիլլերի նման բանաստեղծներու կիսանդրիներ։ Հանգէպ այս պատկառելի դէմքերուն, քրք գոգցես թէ ի ժողով գումարուած էին այս շէնքին մէջ, մարդ ինքզինք պզտիկ կ'զգար։ Կայօսն ի ցոյց դրած էր իր պալատներէն միայն կարասի-

ներ եւ Գերմանական պատուանշաններ։

Գաղղիական տաղաւար. — Մի տեսակ գեղարուեստական պալատ էր, որոյ մէջ ի ցոյց դրուած էին գահեր, որոց վրայ նստած էին Լուզովիկոսներ եւ Նաբօլէոններ։ Տեսանք նախագահ Լուպէի արձանը։

Բրիտանական տաղաւար. — Շատ պարզ եւ անշուք էր։ Բայց ունէր ճիշտ տաղաւարին առջեւ պարտէզ մը, որ աննման էր եւ որոյ մէջ տեսանք լճակի ձեւով շինուած դալարիք։ Թաղարներու մէջ տնկուած կանանչ բոյսեր տեսանք, որք կը նմանէին բաղի, առիւծի, շան, եւն։ Մոռնալու չէ թէ կենդանեաց նմանող այս կանանչ բոյսեր արուեստական չէին այլ իրական։

Թողունք բազմաթիւ ուրիշ տաղաւարներու վրայ խօսիլը եւ մտնենք Փայք եւ տեսնենք շիմֆի անուն ձիուն ըրածները։ Միլիոնաւորներ այցելեցին այս ձին եւ հիացան անոր վրայ։ Անիկա ի մէջ այլոց ըրաւ թատերաբեմին վրայ հետեւեալները։

1. Քառակուսի պզտիկ տախտակներու վրայ գրուած էին Անգլիերէն այբուբեն։ Ձիուն կը հրամայուէր երթալ եւ շրթունքներով բռնել բերել a գիր, s գիր կամ l գիրն։ Ձին առանց վերապու կը բերէր ուղուած գիրն։ Ասիկա կը ցուցնէր թէ ձին սորված էր ճանչնալ Անգլիերէն գրեր։

2. Մերթ ընդ մերթ շրթունքներով զանգակի մը կօթը կը բռնէր եւ կը զարնէր զայն, ի կարգ հրաւիրելու հանդիսականներ, երբ այս վերջիններ կը խնդային իր ըրածներուն վրայ։

3. Առաջարկուեցաւ իրեն ուղղագրել New York, World's Fair եւ այլ բառեր։ Ձին անախառն ուղղագրեց իրեն առաջարկուած ամէն բան, իր շրթունքով անշատ տառեր իրարու քով դնելով։

4. Երբ իր յաջողութիւն կը ծափահարուէր, քաղաքավարութեամբ խօսարհութիւն կ'ընէր հանդիսականաց։

5. Առանձին փոքրիկ տախտակներու վրայ գրուած էին Roosevelt, McKinley, Republic, Democrat, America եւ այլ բառեր, եւ այս բառեր գրուած էին գրասեղանի մը վրայ։ Ձիուն երբ առաջարկուէր բերել այս բառերէն ոեւէ մին, նա անմիջապէս կը բերէր զայն։

6. Հանդիսատեսներուն առաջարկուեցաւ չորս գործողութեան վերաբերեալ խնդիր մը տալ ծիմֆիին։ Մենք տուինք սա խնդիր (3+7—3×2) բաժնէ 2ով։ Ձին զմեզ ապշեցուց երբ դնաց եւ շրթունքով 2 թուանշան բռնելով բերաւ եւ ցոյց տուաւ հանդիսատեսներու։ Ուրիշ անձ մը խնդրեց ձին լուծել սա խնդիր 5—2—4։ Ձին անմի-

չապէս իր գլուխ դէպ ի վեր շարժեց քանի մը անգամ, ըսել ուղեւորով թէ այդ խնդիր չլուծուիր:

7. Տարբեր գունով քարտեր դրուած էին դարակի վրայ: Ձին կը ճանչնար գոյներ, զի ուղեւորած գունով քարտեր անմիջապէս կը բերէր:

8. Գորոցի մը մէջ դրուած էին մանր դրամներ: Ձիւն արուեստաւ հինգ տոլարնոց մը եւ խնդրուեցաւ որ բերէ երկու կէս տոլարնոց եւ չորս մէկ տոլարնոց: Ձին ըրաւ այնպէս:

Փակման հանդէս. — Ի ներկայութեան հարիւր հազար անձանց, կէսգիշերին գոցուեցաւ Սէյնթ Լուիսի աշխարհահանդէսն նախագահ Ֆրանսիսի ձեռքով, որ նոյնը բացած էր իբրեւ ռիթմի առաջ, Նա սեղմեց ելեկտրական հոսակ մը եւ անա միլիոնաւոր ելեկտրական լոյսեր սկսան ազօտալ եւ վերջապէս մարիլ, թաղելով աշխարհիս ամէնէն մեծ արուեստահանդէսն թանձր խաւարի մէջ: Այսպէս պատմութեան մէջ մտաւ այն ցուցահանդէսն, որոյ վրայ ծախսուեցան օսկիներու բազմապատիկ միլիոններ եւ զօր այցելեցին տասնեւութ ուկէս միլիոն անձինք: Սոյն փակման հանդէս շատ տխրեցուց Սէյնթ Լուիսցիներ եւ անոնց համար էր յուղարկաւորութեան հանդէս մը:

Վ. Ե. Զ. Թղթալէյ Աւետարան

ՆՇՄԱՐՆԵՐ ՄԵՐ ԴԻՏԱՐԱՆԷՆ

Յովհ. Ս. Թաւլանճեան և Վերոն Բոց» հրատարակչութեան խորհրդ. — Տոպի. Յ. Թոփեանի ղեկ յոդուածին:

Յովհ. Ս. Թաւլանճեանի անունը ծանօթ է Հայ թերթերուն ընթերցողներուն: Ամերիկացիական այս պատուական անձը յաջողած վաճառական մըն է, եւ կ'ենթադրեմ թէ յաջողած է իր խելքովը, ճարտարութիւնովը, աշխատութեամբը եւ ուղղամտութեամբը: Ասկէ զատ՝ գրիչ բռնելու կարող վաճառական մըն է, բարոյական բարձրացման համար խորհուրդ, դրամ եւ աշխատութիւն նուիրող վաճառական մը: Այս քանի մը յատկութիւնները շատ հազուադէպօրէն կը միանան մեր վաճառականներուն վրայ: Բայց իր դրամական կարողութիւնը կամ իր վաճառականական յաջողութիւնը չէ որ մեզ կը շահագրգռէ հիմա, այլ զարգացման համար բռնեցած իր լուրջ ջանքը եւ նպատակին իրականացման համար իր ընտրած ինքնատիպ, գործնական միջոցները: Լրագիր կարդացողները կը յիշեն անշուշտ թէ քանի մը տարի առաջ ինքն էր որ Գարոգնիւր Մրցում մը հաստատեց, որուն հետեւանքով լաւ գրուած քարոզներու գիրք մը աւելցաւ մեր գրականութեան վրայ:

Ասկէ զատ Արքեպիսկոպոսիտի հանդէպ պայքար մը մղելու դիտումով իր հաստատած մէկ ուրիշ մրցումը ամէնուն ծանօթ է, որուն համար մեր բոլոր թերթերուն մէջ հրատարակուած հարկաւոր յօդուածներու մատուցած ծառայութիւնը պզտիկ բան մը չէր: Եւ կը հաւատամ թէ այդ առթիւ գրուած այդ յօդուածները ալքովամոլութեան դէմ պաշտօնական լուրջ բողոք մը եւ զօրաւոր թումը մը եղան:

Այսեւայլ առիթներով իր գրած յօդուածներն ալ, միշտ լուրջ եւ գործնական խնդիրներու շուրջը, շահեկան եւ օգտակար եղած են ապահովապէս, որովհետեւ իր գրութիւնները վճարուած լրագրողի մը, կամ արհեստով հրապարակագրի մը յօդուածները չեն, որոնք յաճախ շատ ազդեցութիւն չունին, որովհետեւ կը գրուին գրուած ըլլալով կամ պարտականութիւն մը կատարած ըլլալով համար:

Թաւլանճեանի կարճ ու երկար բոլոր գրածները կարդացող մը պիտի կրնայ ըսել թէ ան պարզ բանի համար գրիչ չչարժեր:

Վերջերս Յովհ. Ս. Թաւլանճեան Մոսկի մէջ ուղարկուած յօդուած մը հրատարակեց, որ հաւանաբար արձագանք պիտի գտնէ մեր մամուլէն: Գրիչը իմ կամ Յ. Ալիբարի գրածները հիմա առնելով կը խօսի ընդհանուր «մերկապարանոց» կամ «վրան բաց» հրատարակութեանց վրայ, եւ ասիկա լուրջ ու կարեւոր հարց մըն է մեր համայնքին համար: Յաւալի է նշմարել որ այս կարգի գրութիւններ ոչ թէ միայն կը հրատարակուին մեր թերթերուն մէջ, այլ շատ անգամ ուրիշ ամէն յօդուածէ աւելի ախորժով կը կարդացուին ժողովուրդին կողմանէ առ հասարակ: Եւ այս պարագան մեր հասարակութեան ճաշակը ու անոր բարոյական մակարդակը մատնանիչ կ'ընէ: Ազտօտ, բարոյականութենէ զուրկ գրուածներն են օւրեմն որ պիտի գոհացնեն զմեզ. ատօնք են որ անունք պիտի ըլլան մեր մտքին ու սիրտին. ատենց արտաբերած միջոցները շնչող դեռահաս սերունդ մը ո՞րքան մաքուր, զօրաւոր, ազնիւ նկարագիր մը ցոյց պիտի տայ: Հետեւաբար օւրախացանք տեսնելով այդ յօդուածը, որ ազտօտ գրականութեան դէմ մղուելիք պայքարի մը կոչը կրնայ համարուել:

Ուրախացանք տեսնելով նաեւ որ Մոսկի խումբագիրը ոչ թէ միայն հրատարակած է այդ յօդուածը, այլ եւ խմբագրական ծանօթութեամբ մը իր համամատութիւնը յայտնած է թաւլանճեանի և Գարոգնիւրի, եւ կերպով մըն ալ, այդ կարգի

գրութիւններ հրատարակելէ իր «դարձի գալ»ը հրապարակաւ կը յայտնէ : Խմբագրական այդ յայտարարութիւնը իրապէս ուրախութիւն պատճառած է , որովհետեւ քիչեր եղած չեն որ գանգատած են Մախի ալ երբեմն հրատարակած «կալիփոս»ին պէս «վրան-բաց» մերկապարանոց գլորուածքներէն : Կը յուսանք թէ Մախի իր այդ յայտարարութեան հաւատարիմ կը մնայ ու միշտ կը հրաժարի «հիւրընկալելէ գրուածքներ , որոնց մէջ պարկեշտութեան սահմանները ոտնակոխ կ'ըլլային» ֆանթազիի պատրուակին տակ : Ասիկա լաւ օրոշում մըն է Մախի խմբագրութեան կողմանէ տրուած : Միայն թէ յիշեալ յայտարարութիւնը կարգացողներէն մտածողներ կան թէ Մախի խմբագրութեան պիտի յարմարէր սա հինաւերջ առածը թէ «կոպտան լեւորէն» չէ հաւեր «Հոգած է» լեւոր է : Եւ սակայն մենք կը օրինեմք հաւատալ թէ այսպէս մտածողներ զրպարտութիւն մը կ'ընեն Մախի խմբագրին դէմ :

— Տօքթ. Յ. Թօփանեան որ իր բեղուն գրիչովը ծանօթ է մեր լրագրական աշխարհին մէջ , Բիւլետենի 2930 թիւին մէջ շահեկան յօդուած մը կը գրէ Հայ Դատարաններու վրայ : Յարգող յօդուածագիրը իր այդ յօդուածին մէջ ինքն ալ իր կարգին կը կրկնէ այն յանկերգը , որ սովորական եղած է մեր մէջը , թէ մեր հարստները օտարամոլութեան պատճառով , իրենց աղջիկներն ու մանչերը օտար կրթական հաստատութիւնները կը զրկեն : Ու սրտի ցաւով մը ինքն ալ այդ իրողութիւնը մատնանիչ ընելով՝ առօր արդիւնք կը նկատէ մեր դպրոցներուն խեղճ մնալուն մէկ պատճառը : Օտար դպրոցներու դէմ եղած այս բողոքը նոր բան մը չէ : Բայց լրջօրէն արդեօք հետազոտուած են այն պատճառները , որոնք կը մղեն ծնողներ իրենց զաւակները այդ կրթական հաստատութիւնները զրկել : Իրողութեան մը դէմ գոռալը չքաւեր : Եւ այդ ընթացքը յաճախ ծածկել՝ պահել է այն վերքը , զոր երեւան հանելու էինք դարմանելու համար : Արդեօք երբեք հարցուփոքճ եղած է այն ծնողներուն որոնք իրենց զաւակները Հայ վարժարաններէն առնելով ուրիշ վարժարաններ կը զրկեն : Գլխաւոր պատճառ մը , երկրորդական շատ մը պատճառներ մէկդի դնելով , մեր ուսուցիչներուն կեանքն ու նկարագիրը եւ վարժարաններուն բարոյական մթնոլորտն է , որ դժգոհ կը թողու ծնողը մը մեր դպրոցներէն : Իր զաւակներուն կրթութեան եւ ապագային համար լուրջ հոգ ունեցող հայր մը ամէն բանէ առաջ կը մտածէ թէ ինչ տեսակ ուսուցիչներու հետ շփման մէջ պիտի

գտնուի իր զաւակը : Ինչ տեսակ բարոյական մթնոլորտ պիտի չնչնէ : Անոնց փնտռածը ամէն բանէ առաջ , ազնիւ նկարագրի տէր , բարոյականի տէր , բարեկիրթ , պարտաճանաչ ուսուցիչն է : Մէկը՝ որ իր օրինակովն ու կեանքովը գրեթէ բոնի յարգանքի , հիացումի հրաւիրէ տղան որ իր խնամքին կամ դաստիարակութեան կը յանձնուի : Մէկը՝ որ իր կենցաղովը ու բարեկիրթութեամբը տիպար մը , ներշնչող մը ըլլայ մանկան : Եւ աւելի փնտռել՝ պէտք է խոստովանիլ՝ իրաւունքն է ամէն ծնողի որ իր զաւակը կը օրէն : Ծանցած եւ ծնողներ մայրաքաղաքի մէջ , որ յայտարարած են թէ ճիշտ այս պատճառով կը զրկեն իրենց զաւակները հոն գտնուող օտար վարժարանները : Արդ , ընդունելով հանդերձ թէ մեր Հայ ուսուցիչներուն մէջ կան շատ պատուական , ազնիւ դաստիարակներ , ցաւով պէտք է խոստովանիլ թէ մենք ընդհանրապէս չենք փնտռեր մարդուն կեանքը , անոր նկարագիրը , այլ կը բաւականանանք եթէ ան իր ճիւղին մէջ հմուտ , կարող անձ մը ըլլայ : «Իր անհատական կեանքը մեզի համար կարեւորութիւն չունի» կ'ըսենք : Դպրոցէն դուրս անոնց անցուցած կեանքին համար անկէ գէթ մեր միտքերուն մէջ հաշիւ պահանջելու սովորութիւն չունինք մենք : Սրտի ցաւով կ'ըսեմ թէ Հայ ուսուցիչներ , սփափարար բացառութիւնները միշտ յարգելով , տղուն կեանքին առջեւ լաւ օրինակ մը ըլլալու ճիգ եւ հոգ չունին : Նկարագրի ու բարեկիրթութեան մէջ լաւ օրինակ մը չեն հանդիսանար : Ծանցած եւ ուսուցիչներ որ հրապարակային քննութեան մէջ իօկ հանդիսականներու ներկայութեանը , իրմէ դաստիարակուելու համար իր առջեւը գտնուող աշակերտը եւ կոչած է : Եւ եթէ մէկը հրապարակաւ այդ տեսակ ընթացք կ'ունենայ՝ դժուար չէ երեւակայել թէ առանձին եղած ժամանակ ինչ տեսակ կրթութեան մը տիպարը կը հանդիսանայ ինք :

Օտար վարժարաններու վարիչները ընդհանրապէս խիստ բծախնդիր են իրենց ուսուցիչներուն նկարագրին եւ ազդեցութեանը : Եւ եթէ իրենց խումբին մէջ գտնուի մէկը , որ բարոյականի , նկարագրի , բարեկիրթութեան մասին տարակուսելի ընթացք մը եւ ուսանողին վրայ գէշ ազդեցութիւն կ'ունենայ , այդ տեսակ մէկը յայտնապէս կամ գաղտնապէս կը ճամբուի :

Ուսուցիչներուն նկարագրին ու ազդեցութիւնը , բարոյականն ու բարեկիրթութիւնը , ուրիշ խօսքով՝ անոր անհատական կեանքը՝ նկատի առնուելու ամէնէն գլխաւոր կէտերէն մին է մեր

դատարարակութեան գործին մէջ : Եւ երբ օտար վարժարաններու դէմ կը խօսինք ու կը գրենք, միեւնոյն ատեն չմօռնանք թէ օտարամուտութեան համար չէ միայն որ ծնողքներ օտար վարժարաններու դատարարակութեան նախաօրէութիւն կը ցուցնեն :

Մեր դատարարակութեան գործին մէջ խիստ լուրջ եւ կենսական հարց մըն է ուսուցիչներու նկարագրին եւ վարժարանին բարոյական մթնոլորտին հարցը : Զրաւեր ըսել ծնողքներուն, «Զեր զաւակները ուրիշ դպրոց մի ղրկէք :» Պէտք է պատճառներն ուրեմն, եւ, եթէ կարելի է, բառնալ զանոնք : Արդարեւ կան ծնողքներ, որոնք իրենց զաւակներուն Եւրոպական այսինչ լեզուն օրովցնելու համար կը ղրկեն օտար վարժարան, բայց շատ լրջախոհ ծնողաց այդ կերպ ընելուն պատճառը անկէ աւելի բան մըն է, — ուսուցիչներու կեանքը, անոնց նկարագիրը, անոնց վարքն ու բարքը եւ այն մթնոլորտը ուրկէ մանուկը ճնուղդ պիտի առնէ : «Արժանաւոր, պարտաճանաչ, բարի, կենցաղագէտ, մաքուր, կարող դատարարակներ տուէք մեր զաւակներուն» կը թելադրեն ծնողքները : «Վարժարանին ընդհանուր բարոյական մթնոլորտը առողջ, կենսապարգեւ, ներշնչիչ ըլլէք» կը թախանձեն զաւակ ունեցող հայրերը եւ մայրերը : Մինչեւ որ այդ բանաւոր խնդրանքին գոհացում չտրուի, ոչ ոք իրաւունք պիտի ունենայ մեղադրելու այն ծնողքը, որ կը կարծէ թէ իր փնտռած ուրիշ կրթական հաստատութեանց մէջ կը գտնէ :

Թղթակէց Աւետիսեան

ՓՐԿԱԿԱՆ ՎԱՐՄԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ
ԸՍՏ ՀՌՈՎԱՊԵՏՈՒՆ ԹՂԹՈՅՆ ՊՕՂՈՍԻ
ԱՌԱՐԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑՄԱՆ ՁԵՒԻ ՏԱԿ
3.

(*) Բայց ինչ ոկզբունքի վրայ մենք Քրիստոսով ձրիապէս կրնանք արդարանալ, եւ անոր մահը ինչ վերաբերութիւն կրնայ ունենալ մեզ եւ զԱստուած մերը կրնանք ըրած ըլլալ : Ասոր մեզի հետ վերաբերութիւնը կը լուծուի կամ կը մեկնուի :

3. Քրիստոսի փոխանորդական պաշտօնով (Ե. 12-է. 6) : Մենք Յիսուս Քրիստոսով հաշտուեցանք եւ տիրապանք Աստուծոյ շնորհներուն (Ե. 11) : քանզի ինչպէս Ադամին հետ մէկ ենք, Ադամ մեր նախահայրը իբր պետ բոլոր սերնդեան փոխանորդաբար գործեց, նմանապէս հաւատացեալքս հաւատքով Քրիստոսի հետ միանալով, Յիսուս Քրիստոս երկրորդ Ադամ կամ պետ ըլլալով իր ժողովրդեան փո-

(*) Ասարկուծին ասարկութիւնը կամ հարցումը :

խանորդաբար գործեց : Արդ, տեսնենք այս (1) Զոգալիւ Եւ հակադրութիւն Ադամայ Եւ Քրիստոսի (Ե. 12-21) : Վասն զի ինչպէս մէկ մարդ մը (Ադամ) մեղանչելովը մեղքը աշխարհք մտաւ եւ անոր եւ տեւէն հետեւանքը եղող (Ֆիզիքական ու բարոյական) մահն ալ մտաւ, եւ մահը բոլոր մարդոց վրայ տարածուեցաւ քանզի անով, (Ադամով, ճիւղեր՝ ի սերման — սեռի միութիւն), ամէն անոր սեռունդն ալ մեղանչած եղան, ու այսպէս մէկուն յանցանքով անհնազանդութիւնովն բոլոր մարդոց դատապարտութեան վճիռ եղաւ (Ե. 12, 18, 19) : Ադամով ամէնքը մեղանչած ըլլալին ասկէ աւելի օրոշ յայտնի է որ Ադամէն ետքը մինչեւ Օրէնքին ատենը, այսինքն մինչեւ Մովսէս մասնաւոր օրէնք չկար : եւ անոնք (ու մանաւանդ մանկունք) Ադամին յանցանքին պէս չմեղանչեցին Աստուածային մասնաւոր հրաման մը կոտորելով, ուստի մեղքի նշան կամ հետեւանք ու պատիժ եղող մահ ալ ըլլալու չէր, բայց կը տեսնենք որ ատենց վրայ ալ մահը թագաւորեց : քանզի այդ ատեն ալ աշխարհի մէջ (Ադամական, սկզբնական) մեղք կար, թէպէտ օրինազանցութիւն չկար (Ե. 13-14) :

Ուստի եթէ Ադամին մեղքը բոլոր մարդկութեան կրնայ սեպուիլ ու մեղաւոր ըլլալ, այնպէս ալ մէկ մարդու մը (Յիսուս Քրիստոսի) արդարութիւնովը, հնազանդութիւնովը (մեռնելովն, եւն.) անոր շնորհիւ վերջապէս բոլոր մարդոց (հաւատացեալ) վրայ կեանք տարածուեցաւ, (քանզի իբր պետ փոխանորդաբար) կենաց արդարութեան շնորհք եղաւ, անոր արդարութիւն մեզի սեպուեցաւ (Ե. 18, 19) : քանզի Ադամ օրինակ էր անոր որ ետքէն պիտի գար, այսինքն Յիսուս Քրիստոսի (Ե. 14) : Բայց հոս այս զուգակշռութեան հետ հակադրութիւն մ'ալ կայ : Զէ թէ ինչպէս Ադամին յանցանքը անանկ ալ Քրիստոսի շնորհքն է : Քրիստոսի շնորհքը մեծագոյն յաղթանակը տարաւ, քանզի Ադամին մէկ յանցանքէն շատերը մեռան, բայց Յիսուսի մէկ շնորհքը (քաւութիւնը) շատերը կ'արդարացնէ : Ադամին մէկ յանցանքէն ծնան անհամար յանցանք, բայց Յիսուս իր շնորհքովը այդ անհամար մեղքերէն շատերը արդարութեան տաճարաւ : Թէ՛ կը քաւէ եւ թէ՛ կ'ազատէ պատիժէն ալ : Եթէ Ադամին մեղքով մահը թագաւորեց, շնորհքի պարգեւին առատութեանը հաղորդ եղող հաւատացեալը կենաց մէջ պիտի թագաւորեն Յիսուսի (Ե. 15-17) :

Բայց պիտի ըսես թէ(*) ինչու օրէնքը մէջտեղ ինկաւ Ադամայ եւ Յիսուսի մէջտեղ : Որպէս զի յանցանքը շատնայ [Գաղ. Գ. 19, 24] : Մեղքը լա-

ւագոյնս երեւան կը հանէ, կը ճանչցնէ մեր ան-
յոյս վիճակը եւ մեզ կ'առաջնորդէ իբր դատաւար-
ակ առ Յիսուս եւ ի շնորհս անոր (Ե. 20) : Բայց
որքան զայրացաւ մեզքը ու թագաւորեց մահ-
ուամբ, այնքան ալ ճոխացաւ շնորհքը ու կը թա-
ղաւորէ արդարութեամբ մինչեւ յաւիտեանական
կեանք (Ե. 20-21) :

(*) Քանի որ մենք հաւատով ձրիապէս կ'արդա-
րանանք, ինչ պէտք է մեզքէ քաշուիլ այլեւս,
մահաւանդ քանի որ մեզքը աւելի եղած տեղը
շնորհքը ալ աւելի կ'առատանայ, ուստի մեղքեր-
նուս մէջ մնանք որ շնորհքը չստանայ (Զ. 1) : Քաւ
լիցի : Քրիստոսի ձրի շնորհօք արդարացման վար-
դապետութիւնը եթէ մեղսալից կեանք վարելու
համար կ'ըմբռնենք, մեծապէս կը թխալինք, մեղ-
սալից կեանքի չառաջնորդեր ան, ոչ ալ կը թու-
լատի : Հաւատացելոյն հետեւորդ կեանքը յաւիտ
որդացման, սրբութեան նկրտող կեանք մ'է, ուս-
տի մեկնենք

(2) Հաւատացելոյն սուրբ կեանք անշնչեւս պարտա-
կանութիւնը (Զ. 1-Է. 6) : Հաւատացեալը հաւատով
ի Քրիստոս միանալէ վերջ չը մնար մեղքերու մէջ :
(ա) Քանի Քրիստոսի հետ մեռած է յարութիւն առած
է (Զ. 1-14) : Հաւատացեալը Քրիստոսի հետ մեղ-
քին մեռած է, ինչպէ՞ս դեռ անոր մէջ կրնայ կե-
նալ (Զ. 2) : Որովհետեւ ինչպէ՞ս Ազամով մեղան-
չեցինք ու (ան մեր պետն ըլլալով) մեռանք բա-
րոյապէս, այժմ հաւատով մենք Քրիստոսի հետ
միացած (Նա մեր պետն ըլլալով) երբ Նա մեռաւ
մեր մեղաց համար, թաղուեցաւ ու յարութիւն
առաւ, մեր հին մարդն ալ անոր հետ խաչուեցաւ
(որպէ՞ս զի առկէ ետեւ մեղքի չծառայենք), մենք
ալ անոր հետ մեղքին մեռանք ու յարութիւն ա-
ռինք կենաց նորոգութեան մէջ պտրտելու (Զ. 8)
նոր, ուրբ կեանքով ապրելու յաւերժ (Զ. 7-10) :
Եւ այս մեղաց համար Քրիստոսի հետ մեր մահ-
ուանք ու յարութեանք նշանակիչ օրինակն է յա-
նուան Նորա մեր մկրտութիւնը, նմանապէս պատ-
ուաստուելու օրինակով (մէկ տունկի վրայ Յի-
սուս Քրիստոսի հետ) նոր կեանքի համար տնկա-
կից ըլլալնիս (Զ. 5) : Ուստի հաւատացեալը ասի-
կա գիտնալով պէտք է յարածամ Յիսուս Քրիստո-
սով իր անձը մեղքին մեռած սեպել եւ Աստուծոյ
համար (ապրելու) կենդանացած : Ալ մեղքը թա-
ղաւորելու չէ անոր վրայ, այլ ինքզինքը Աստու-
ծոյ ընծայելու է որպէս թէ մեռելներէն ողջնցած
(Զ. 9-14) : Ալ մեղքի իշխանութենէ ազատած է

(*) Առարկուին ընելիք առարկութիւն կամ հար-
ցումները :

նա, քանզի զինքը ամենափոքր յանցանաց համար
իսկ դատապարտող օրէնքի տակ չէ (անկէ չը յու-
սար իր փրկութիւնը), այլ շնորհաց տակ : ան չը
գործեր որ փրկուի, այլ կը գործէ որովհետեւ Յի-
սուս փրկած է զինք մեղքէն իր շնորհօք (Զ. 14) :

(*) Ուրեմն առկէ ինչ հետեւութիւն պիտի հա-
նես : մեղք գործենք որ օրէնքի տակ չենք հապա
շնորհաց տակ : — Քաւ լիցի : (բ) Քանի հաւատաց-
եալը արդարութեան ծառայ է այժմ (Զ. 15-23) : Օրէն-
քէ (իբր արդարացման միջոցէ) ազատ մնալով, ա-
նով ազատ եղած չենք ըլլար մեղսնչելու : Քոնզի
եթէ ինքզինքնիս մեղքի հնազանդելու տանք,
մեղքի եւ պղծութեան ծառայ եղած կ'ըլլանք :
Բայց հաւատացեալը մեղքէ ազատ ըլլալով (մարդ-
կային հագարակ լեզուաւ խօսելով) շնորհաց վար-
դապետութեան, արդարութեան ծառայ եղած է
հիմա (Զ. 15-19) : Հաւատացելոյն առ մեղս եւ
օրէնս, ու առ շնորհս եւ Յիսուս յարարեութիւնը
(Զ. 14) ուրիշ օրինակաւ ալ բացատրենք : զոր օրի-
նակ (գ) Նշե՛ք ամենապէս օրէնս բացառելն (Է. 1-6) :
Կանոնը այն է որ ամուսնական կապը կը լուծուի
կողման միայն մահուամբ միայն (Է. 2-3) : Ըստ
այսմ օրէնքը մարդու վրայ կ'իշխէ ցորչալի ինք
ողջ է մեղքին (Է. 1), եւ մեղաց կիրքերը օրէն-
քով աւելի սաստկացած, մեր անդամօց մէջ ներ-
գործելով մահուան պտուղ կը բերէին : Բայց հի-
մա հաւատացեալը Քրիստոսի հետ (անոր խաչուած
ատեն, Զ. 4) մեղքին մեռելով օրէնքէն արձակ-
ուած է, եւ (յարութիւն առնելով) Քրիստոսի հետ
կապուած է այլեւս Աստուծոյ պտուղ բերող ըլ-
լալու, եւ հոգեւոր նոր կեանքի ծառայելու հա-
մար (Է. 4-6) : Անոր հոգիէն մղեալ — եւ ոչ թէ
օրէնքէ, իբրեւ ակամայ եւ բռնի —, ինքնաբերա-
բար ու օրով կը ծառայէ Աստուծոյ հրամաննե-
րուն : (Եւրոպայի)

Սիմ Հաճի Քէօյ

ԱՌԵՏԱՐ Ս. ՏԱՐԱԳԵԱՆ

ՊԵՊՐՈՅ Կ'ՈՒՁԵՆՔ, ՊԱՏՈՒՆԵԼԻՍ

Խարբերդի միսիոնարներէն Վեր. Նէք, Մր.
Ֆրանսէնի հետ Խարբերդի գրեթէ բոլոր եկեղեցի-
ները այցելելէ վերջ կ'անցնէ Կիւմիւշ Մատեն ու
անկից Չեքուշ : Չեքուշէ կը բաժնուին իրարմէ :
Մր. Ֆրանսէն Այնթապ կ'երթայ, իսկ Վեր. Նէք
Տիարպէքի :

Շարաթի մը չափ հոգ քարոզելէ ետքը Պատ. Վար-
դան Ամիրխանեանը իր հետ առնելով աւետարանա-
կան պտոյտի կ'երթայ, ինք չարաթուան երկար
բացակայութենէ մը վերջ Ապրիլ 11ին հոս հասաւ :
Կիրակի օր բնի հրաւիրուած էր իր թղեւորական

տպաւորութիւնը յայտնելու համար հարկ է դրոշմակաւորութիւնը եւ քաղաքացիներու խառն թաղմութիւնը մը : Վերջէս, Օտարախօս Հայերու հոգեւոր վիճակը համառօտակի պատկերացուց եւ հասկցուց թէ անկարողութենէ եւ անհոգութենէ բոլոր եկեղեցիները անխնամ են, դպրոցները անկարգ եւ ժողովուրդն ամբողջովին նախապաշարումի մէջ թաղուած :

Բանախօսն ըսաւ թէ Աւետարանի ճշմարտութիւնները նոր կու գային գունդագունդ ունկնդրել եկողներուն, որոնք մանուկի նման կու լալին հեծեծազին : Ամէնէն շատ ուշադրութիւն դրաւող բանը կարգ մը պզտիկ աղօց սպառնալիքն է : Կիրակի օր մը, կ'ըսէ, նստած էինք խարխուլ ժողովարանի մը մէջ : Մէկէն ցնցոտիներով եւ բոպիկ տալով 7 աղայք մտան ներս : Դուռը ամուր մը գոցեցին եւ քաղաքավարութեամբ բոլորտիքս շարուեցան : Հարցուցի Տղաքս, ի՞նչ կ'ուզէք : Խօրհեցայ թէ նիւթական բաներ պիտի ուզեն : Բայց որչա՛փ դարմացայ երբ միաբերան ըսին, «Դպրոց կ'ուզենք, դպրոց կ'ուզենք, վարժապետ կ'ուզենք, Պատուելի :» Այո, իրենց ամէնէն մեծ պակասը, դպրոց եւ վարժապետ էր : Դպրոց, եւ առոր կից եկեղեցի, միայն այս երկու ազդակներով է որ կարելի պիտի ըլլայ նախապաշարման քողը պատռել :

Ասկից 3 ամիս առաջ վեր. Ա. Եղոյեան իւր քարոզներէն մէկուն մէջ հետեւեալ միջադէպը յառաջ բերաւ, որմէ ի՞նչ առտիճանի Գրիստոնեայ ըլլալին կը հասկցուի : Օտարախօս Հայ գիւղերուն մէկէն անցած ստեն, ուղեցի երկու խօսք խօսիլ : Դիւղը չմտած՝ կալի մը քով մէկը հանդիպեցաւ : Հարցուցի թէ անունդ ի՞նչ է, 'Խաչոյ' ըսաւ : Դուն գիտե՞ս թէ խաչ ի՞նչ ըսել է, խաչը ի՞նչ էր : Մարդը անմիջապէս կուրծքին վրայ խաչակնքեց : Բայց ես ըսի, ի՞նչ կը նշանակէ ատիկա : պատասխան չտուաւ : Կալին մէկ անկիւնը դիզուած եւ դիպտացօրենի երկու ճիւղ առնելով խաչ մը ձեւացուցի ու բացատրել սկսայ : Մարդը ապշած, գիւղ վաղց եւ բոլոր ուժովը պոռաց, 'Օհան, Կիրոյ, Ակօ, հոս եկէք, հոս եկէք, չո՛ւտ :' Չորս հինգ վայրկեան վերջ բոլորտիքս ահագին բազմութիւն լեցուած էր : Ամբողջը, բացատրութեանս արհիւրեւան մնացած էին, չիկար անհատ որ չարտասուէր : «Խաչը ի՞նչ է,» չգիտցող Գրիստոնեայ մը չե՛նդարձուիլ թէ կրօնքէն լուր չունի ընաւ : Ինչո՞ւ, ինչէ՛ն այսպէս եղած են : Ուրիշ պատճառ չի կայ եթէ ոչ քարոզիչներու ու քահանաներու զգալի պակասը :

Այդ կողմերու Գրիստոնեաներու հոգեւոր վիճակին բարեօրոշմը Խարբերդի ժողովրդին եւ իւր գոլէճին վրայ կը ծանրանայ, ինչպէս ըսուեցաւ ընմէն : Խարբերդցիին ի մօտոյ պիտի փութայ վարժապետներ հասցնել : Սակայն ուրիշներ ալ այս վարժապետներուն նիւթականին նպաստելու են :

Ս. ՇԱՀԻՆԵԱՆ

ՄԵՂԱՒՈՐԻՆ ԱՂԵՐՍՈՐ

Պիղծ, ժանտ, փրձուն մեղքի կուռքեր
Սըրտիս մէջը պառկած են, Տէր,
Իեզ կ'աղերսեմ, փըշըր շուտով
Զանոնք ուժեղ աջ թաղուելով :
Երեսու, տեղա գէշ սըրտիս մէջ
Ճշմարտութեանդ սուրբ լոյսն անշէջ,
Եւ սուրբ խօսքըդ ճամբուս խաւար
Թող, ո՛հ, ըլլայ ճըրագ միշտ վառ :
Թափուր է օիրտս ու անապատ,
Հոն տեղ չըկան ակեր առատ
Արդար իղձի եւ օրրութեան,
Այլ խորհուրդներ սին, ապակուն :
Բաց, Տէր, սըրտիս մէջ, անապակ
Արդարութեան մէկ ճօխ վըտակ,
Որով օիրտըս յար ողորուի,
Անով յաւէտ ալ օրհնուի :

ԱՐՇԱԿ Կ. ԹԻԹԻՆԻԱՆ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՐԱՆԱԿԱՆ ԸՆԹԱՑԱՒԱՐՏ

ԿԱՐԳ ՄԸ ԵՒՍ ՄԱՐԶՈՒԱՆԷՆ

Մարգարէի Աստուածաբանական ճշմարանի այս տարւոյ ընթացաւարտ կարգը, որ սկսած է 1903 Սեպտեմբրին, կը բաղկանար յետագայ տասն երիտասարդներէ : Յովար էֆ. Արապեան (Պարտիզակցի), Կարապետ էֆ. Ասատուրեան (Կիրիւնցի), Բարսեղ էֆ. Պէրպէրեան (Կէմէրէկցի), Միսաք էֆ. Իսքէնտէրեան (Էվէրէկցի), Երուանդ էֆ. Գառապապաշեան (Սիվաքցի), Հայկազուն էֆ. Խանդավազեան (Կիրիւնցի), Յովհան էֆ. Սինանեան (Մարգարէկցի), Եսաւան էֆ. Պաքալափուր (Կէլիպուրցի) Տիմոթէեան էֆ. Էվթիմիատի (Իւրկիւպցի), Անասթասիատի էֆ. Հաճազարիտի (Օրտուքցի) :

Ապր. 27—Մայիս 1 վերջին քննութիւնը, յետ այնքաւ արտօնագրական քննութիւնը տեղի ունեցան. եւ Մայիս 2 չորեքշաբթի առաւօտուն Գոլէճի քահանայ մէջ երկուսն հոծ բազմութեան մը առջեւ կատարուեցան ընթացաւարտի վերջին բանախօսութիւնները : Հանդէսը սկսաւ նուագով մը եւ աղօթիւք վեր. Ե. Բոնիտիտի : Ետոյ ընթա-

ցաւարտներէն Եռանիս էֆ. Պաքալափուլոս Յու- նարէն լեզուաւ ճառ մը խօսեցաւ նիւթ ունենա- լով «Կիւրեղ Լուքարի հաւատոյ դաւանութիւնը» Միտաք էֆ. Իօքէնտէրեան Հայերէն խօսեցաւ : Բանախօսութեան նիւթն էր «Սինայէ դէպ ի Գող- գոթա» Տիմօթէնէս էֆ. Էվթիմիատիս Թրքե- րէն, նիւթ բանախօսութեան «Վագֆ ր նէֆա» Ի վերջոյ Յովաք էֆ. Արապեանի Անգղիերէն բանախօսութեան նիւթն էր Religious Revi- vals (Կրօնական արթնութիւնք) : Գոլէճի երէց կարգին կողմանէ երգէ մը վերջ Տօք. Ե. Ռիկզ, ձեմարանին տնօրէնը, վկայականները բաշխեց հա- կիրճ ուղերձով մը առ շրջանաւարտս, որով շեշ- տեց Քրիստոսի մօտ ապրելու իրենց պէտքին վրայ : Հոսով յետոյ աղօթիւք եւ երգով վերջացաւ հան- դէօն :

Սոյն հոգեւոր նորոնձայ մշակաց համար կը մաղթենք ի Տեառնէ արդիւնաւատ աշխատութիւն- ներ Քրիստոսի արտին մէջ եւ յաջող ու առատ հունձքեր Տէրջըր ամբարանոցին համար : Իցիւ ճշմարտիւ լուսոյ ջահեր ըլլային անոնք ուր որ Տէրը պիտի կանչէ զիրենք գործելու, իրագործե- լով Աստուծոյ հրամանը :

Սիւմ Հաճի Բէօյ

Ա. Ս. Տ.

ԷՕՏԵՄԻՇԷ

Ապրիլ ամսոյն 20ին (Հ. Տ.) քաղաքս այցելե- ցին Իզմիրի միօրոնար Արժ. Մր. Հ. Մազնոթըն եւ Արժ. Պատ. Յակոբ Թաշճեան : Նոյն իրիկուն Պր. Յովսէփ Թ. Պէրպէրեանի ընդ Օր. Մ. Երկան- եանի ամուսնութեան պսակահանդէսին առիթով Ժողովարանին մէջ 100ի չափ հանդիսականաց ներ- կայութեան Պատ. Թաշճեան, Հայերէն խօսելով, շինիչ եւ ազդու խրատներ տուաւ եւ վերջացուց աղօթքով :

Հետեւեալ իրիկունը կրկին Պատ. Թաշճեան Հայերէն եւ Մր. Մազնոթըն Տաճկերէն քարոզե- ցին 80ի չափ Հայ եւ Յոյն երկօք ունկնդիրնե- րու : Կիրակի առտու կրկին 80ի չափ հիւրերու ներկայութեան Մր. Մազնոթըն Տաճկերէն քարո- ղեց եւ մկրտութիւն մը կատարեց, Ժամը 9ին (Ը. Թ.) ալ Հաղորդութեան Խորհուրդ : Իրիկունը Ժամը 1ին կրկին քարոզեց 100ի չափ մարդոց հետեւեալ երկուշաբթի առտու մեկնեցաւ իր բնակավայրը Զմիւռնիս :

Էօտէմիշ

ՅՈՎՀ. Ս. ՀՈՎԱՐՏԵԱՆ

ԲԱՑ ՆԱՍՍԱԿ

Եկեղեցիս 6 տարինք վեր. Գ. Խ. Տոմպալեանի քրտնաշան եւ անխոնջ աշխատութեանց օգտաւատ

արդիւնքներն վայելեց, եւ երբ յետ այսորիկ ա-ւելի մեծ օրհնութիւններ հաւատալով կ'ալիկա- լէինք եւ պիտի տեսնէինք, ահա նիւթական անձ- կութիւնն մեզ նորա հօգեշունչ քարոզներէն եւ շինիչ գործերէն զրկուելու տխուր հարկին մէջ կ'ընէ, զի Պորտ Ընկերութիւնը իւր 65 օսկւոյ օգնութիւնը 2 տարիէ ի վեր ամբողջովին մէկէն կտրած ու մեզ պարտական ալ ըրած է :

Այսու եկեղեցիս կը ծանուցանէ եւ երախտա- գիտութեամբ կը յանձնարարէ այսպէս փութալան հօվուրի պէտքն ունեցող բոլոր քայր եկեղեցեաց թէ արտօնուած է վեր. Գ. Խ. Տոմպալեան այժմէն իսկ ընդունիլ տեւէ հրաւէր եւ պայմանաւորուի : Տրապիզոնի Աւետ. Եկեղեցին

Ա Պ Ա Յ Ո Յ Տ Ը

Սուրբ Գիրքը, Տէր, ամէն առտու, իրիկուն կը կարդամ միշտ, լուս, ուշադիր ու խոկուն : Սակայն ձայն մը կ'ըսէ ինձի չա՛տ կամաց, «Դեռ Յիսուսի հետեւող մը չե՛ս եղած» :

Կ'աղօթեմ, Տէր, Բեգի, օրտէս, եռանդով, Ու երբեմն ալ հոգիս կ'զգամ անվերջով, Իսկ այն ձայնը, մեղմ ու դիւթիչ, կը խօսի. «Հետեւող մը չե՛ս տակաւին Յիսուսի» :

Ժողովներու ներկայ կ'ըլլամ ամէն օր, Ուր կը լեցուի օրրոտ յօւղմունքով նորանոր : Բայց այն ձայնը կու գայ ազդու, օրրալիր. «Դեռ Յիսուսի հետեւող չե՛ս, մի խաբուիր» :

Սուրբ Գիրք, աղօթք, Ժողով ու երգ, կեանք մըլաւ, Խոտովանանք, օրրոտ խօսքէն ապաշաւ Բա՛ւ չեն արդեօք հետեւողի հարազատ : Ուրիշ նըշան, ապացոյց կայ առկէ զատ :

Եթէ ասոնք բաւական չեն ցոյց տալու Թէ հետեւող մըն եմ անկեղծ ու հրուս, Ինչ է ուրեմն այն ապացոյց, որով ես Հասկընամ թէ հետեւող եմ իրապէս :

Մտածած աշխարհ, շուրջիս իրեր, ամէն ինչ՝ Կ'ունկընդորեմ այն սուրբ ձայնին, քաղցր ու ջինջ, Եւ կը լըսեմ լուսին մէջէ այս անգամ, «Բաւ փափաքիդ զօհացումը պիտի տամ» :

Ըրածներուդ վերայ մեծ յոյս մի դրնիր, Կրնայ ըլլալ օր քեզ խաբեն այդ բաներ : Երբ օր ըզգաս թէ մեղքերդ ներուած են, Դուն Յիսուսի կը հետեւիս այն առեւն :

ԱՐԱՐ Ե. ՅԱՐԱԹԻՒՆԵԱՆ

ՊԱՐՏԵՋԻ ԾԱՂԻԿՆԵՐ

Այս ամիս տնկելու համար ամառնային ծաղկի վեց ծրար հունտ, կամ դահլիճեակի (տալիս), կամ թրաշուշանի (կլայէօ), կամ օսկեծաղկի (քրե- զանթէմ, գասըմ չիէյի), կամ պէկոնի (պէզոնիս) եւ կամ եղէգի (քան, քաննա) ծրար մը արմատ կը զրկուի թղթառարով ամէն անոնց՝ օրոնք նամա- կադրոշով վեց դահ. զրկեն օա հօսցէին :

Etablissement Horticole de Therapia. (9-13)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաք։ Բուժմանական ղեկավարը անցեալ չարթու, կարող թագաւորին գահակալութեան 40-ամեակին առիթով ընդունելութիւն մը տուաւ ղեկավանատան մէջ, Բուժմանիայէ յատկապէս բերուած նաւագախօսմը մը նուագեց այդ առիթով Օսմ. եւ Բուժմանական քայլերգները։ Ապա ղեկավանը հացկերոյթ տուաւ ղեկավանատան եւ հիւպատոսարանի պաշտօնէութեան, եւ Բուժէն գաղութէն երեւելիներու։ — Նոյն օր Պալատի Օսմ. ղեկավանը թագաւորին մատոյց վեհ. Սուլթանին շնորհաւորական գիրը։ — Երկուշաբթի կայս. պալատան մէջ հացկերոյթ տրուեցաւ ի պատիւ Գերմանական ղեկավանին, որ յաջօրէ օրը Պերլին ուղեւորեցաւ արձակուրդով, Ներկայ էին Մեծ Եպարքոսը, Սպարապետը, Պետական Խորհրդոյ նախագահը, նախարարներ եւ Փրոֆ. Ֆոն Պէրկման ու ընկերը եւ Գերման ղեկավանատան պաշտօնէութիւնը։ — Ափրիկեան Տրիպոլի վերաքննիչ Ատեանը հաստատած է թէ Պէտէրսանի ընտանիքէն հոն զրկուած ծանօթ անձերը զատ զատ եւ ընկերովի խռովարարական խորհրդակցութիւններ կատարած եւ կարգ մը մարդիկ զինած են ջարդ ի դորդ զնեւ տալու համար։ Անոնց իւրաքանչիւրին պատժը օրօշող վճիռն ալ թղթատարին յանձնուած է մայրաքաղաքիս վճռաբեկ Ատեանի Ընդհ. դատախազին տալու համար։ — Գերմանացի մը հնարիչ արտօնագիր խնդրած է ձուկի միսէ տեսակ մը հացի համար, որու նմոյշը կայս. Բժշկական վարժարան զրկուած է տարրալուծման համար։ — Թագաւորի Ֆրանսական հիւանդանոցին համար Ֆրանսայէ բերուած Ռէօնթկէնեան ճառագայթի մեքենային փորձերը կատարուած են Ֆրանսական ղեկավանին ներկայութեամբ։

Նահանգներ։ Ինը հոգիներ Պուլկար աւազակախօսմը մը բնաջինջ եղած է Գարաթովայի չրջակաները։ — Պրուսայի Սէյդլու գաւառակին Պոզոյուկ անուն տեղը ածխահանք մը երեւան հանուած է, որու շահագործումը Թէվֆիգ պէյի եւ Փէրիբիի պիտի յանձնուի։ — Կայս. հրամանով չոգենաւ պիտի բանեցուի Իզմիլի լճին վրայ։ Լճէն ընած գետակը Կէմէյիկի ծովածոցը կը թափի եւ չրջակաները 3,700,000 արտափարէ աւելի անտառ կայ։ — Գավալայի ծխախոտի վաճառականութիւնը զգալապէս կը զարգանայ, Կ'ըսուի։ Ամերիկայէ եւ Եւրոպայէ անդադար յանձնարարութիւններ կ'ըլլան։

— Իզմիրի մէջ Գերմանական նոր տաճարի մը բացումը կատարուած է ներկայութեամբ Գերմանական ղեկավանին եւ տիկնոջ, որոնք Գերման կայսրը եւ կայսրուհին կը ներկայացնէին։ — Սըվազի նահանգին մէջ Սելճուգեան 197 կտոր արծաթ դրամներ գտնուեցան եւ հնութիւններու կայսթանգարանը բերուեցան։ — Գոնեայի կայարանին մօտերը ալիւրի չոգեշարժ մեծ ազօրիք մը կը շինուի կատարելագործուած նորագոյն դրութեամբ։ — Կէմէյիկի 321 տարւոյ մաքալին հասոյթը նախօրէ տարուանէն 47,898 դահ. աւելի եղած է։ — Սէլանիկի հեռագրական հասոյթը Դեկտ. սկիզբէն մինչեւ Ապրիլի վերջը 515,701 դահ. կամ 91,476 ֆրանք եղած է, իսկ թղթատարականը 1,114,371 դահ.։ — Գոսովայի նահանգը 321ին չորրորդ հանդիսացած է հանրօգուտ գործերու տեսակէտով։ Նոյն նահանգի թաղապետական հասոյթը 322ին 1,679,602 դահ. եղած է եւ ծախքը 1,718,470։ — Պրուսայի նահանգին մէջ Կէօյպազարի ճահիճը մաքրելու եւ մշակելի հողի վերածելու արտօնագիր խնդրուած է պայմանով որ յետոյ հողի վաճառման հասոյթին հարիւրին 3ը Պրուսայի արհեստագործական վարժարանին յատկացուի, 3ն ալ Հիճազի երկաթուղին շինութեան։

Այլապէս։ Զեռնհաս պաշտօնարանը ամէն կողմ հրահանգ զրկեց հառկնալի կերպով երկրագործներուն ծանուցանել թէ տառանորդը, որ ճմարիֆաի եւ ճմէնաֆիի բաժիններով հարիւրին 12 եւ 63 տանթիմ էր, հարիւրին 12.5ի զեղչուած է։ — Առեւտրական եւ հանրօգուտ գործերու նախարարութիւնը որոշեց որ իր պաշտօնեաները ամէն տեղ ճամբու տուրք վճարողներու ցանկը պատրաստեն եւ քաղաքային բարձր պաշտօնատարներու յանձնեն, առեւք ալ նշանակեալ հարկատուները կանչեն եւ օրինական տուրքը գանձեն, աշխատութեամբ վճարել ուղղողները անմիջապէս զրկելով հարկ եղած տեղերը։ Գաւառակի բնակիչներ իրենց գաւառակէն առնուազն 12 ժամ հեռու տեղ զրկուելու են։ — Ծաղկախտի ծաւալումը եւ վնասները արգելելու համար պիտի կատարելագործուի Կ. պոլսոյ շիճուկի աշխատանոցը եւ նման աշխատանոցներ պիտի հաստատուին Եմէնի, Պաղտատի, Պասրայի եւ Ափրիկեան Տրիպոլի մէջ։ — Բաղաքապետութիւնը որոշեց ճարտարագէտներէ բաղկացած մարմին մը կազմել, որպէս զի շէնքերու վրայ հակաղուծիւն կատարէ եւ երբ վաւերացուած յատկագիծէ դուրս շինութիւն մը գտնէ, յաւելուածական վարձքը գանձէ։ Դարձեալ, որոշեց պատասխանատու ճարտարապետները առ

ռաջին անգամ դրամական տուգանքի ենթարկել եւ կրկնութեան պարագային զանոնք արգելել իրենց արուեստն ի գործ դնելէ։ — Արեւելեան Եւրոպայի հեռագրաթիւերու ընկերութեան Գէօթէնէի ընդ-
ծովեայ պարանով այսուհետեւ հեռագիր պիտի ղըր-
կուի Հիւսիսային Ամերիկա։ Մինչեւ Նիւ Եորք
իւրաքանչիւր բառի գինն 1.77 ֆրանք, աւելի հե-
ռու տեղերու յատուկ հեռագիրներու յաւելուա-
ծական սակը նոյն է ամէն գծի վրայ։ — Մուխ-
թարներու ընտրութեան ժամանակ զայմագամնե-
րու կողմէ վկայագիր պիտի տրուի եւ վկայագրին
համար 5 դահ. ծախք պիտի ըլլայ ինպատու Հի-
նազի երկաթուղիին։ — Թուրքեստանի առեւտրա-
կան նոր դաշնագիրն ստորագրուեցաւ Արտաքին
գործերու նախարարին եւ Սերպիոյ դեսպանին
կողմէ։ — Ձեռնհաս պաշտօնարանը ստուգած է թէ
Օսմ. երկիրներէ արտածուած ափիոնի տարեկան
քանակութիւնն է 600.000 քիւլո եւ արժողութիւնը
900.000 Օսմ. ոսկիւ։ — Հոռոմի թղթատարական համա-
ժողովը որոշեց Թղթատարական Միութեան չըջա-
նակին մէջ փոխանակուած սովորական նամակնե-
րու ծանրութիւնը 20 կրամի բարձրացնել եւ ա-
ւելի ծանրութեան իւրաքանչիւր 20 կրամի հա-
մար 25 օանթիմի (40 փարա) տեղ 15 օանթիմ առ-
նել։ Արտօնեց պատկերազարդ քարտերու երկու
կողմն ալ գրել։ Ապահովագրուած նամակներու
համար որոշեց 25 օանթիմի փոխարէն կտրօն հա-
տատել, որու վրայ պատասխան պիտի գրուի եւ
նամակագրին վերադարձուի առանց վարձքի։ —
Հնութիւններու նոր կանոնագիրը, որ 135 յօդ-
ուած է կը բաղկանայ եւ վաւերացաւ Կայս. հրամա-
նագրով, ձեռնհաս պաշտօնարանին յանձնուեցաւ։

Բողոք. Ժող. Ե. Ք. ընկերակցութեան ընդհա-
նուր քարտուղար Տր. Բոպլըթ Ուանտընզալ մայ-
րաքաղաքս այցելեց եւ կիրակի կէսօրէն ետեւ մայ-
րաքաղաքիս Ե. Ք. Ընկերակցութեան ուղերձ մը
խօսեցաւ Պայպըլ Հասուսի մատրան մէջ եւ Փրոֆ.
Արր. էֆ. Տէր Յակոբեան Հայերէնի թարգմանեց։
— Ապրիլի առաջին կիրակի օրը Բողոք. եկեղեցի մը
կազմուած է Իօքէնտէրուսի մէջ։ — Անցեալ չո-
րեքշաբթի Պատ. Ստեփան Չորիկեանի զօքանչը
մայր Սրբուհի Ներկարարեան իր հանգիստը մտաւ
83 տարեկան։ Բնիկ Իզմիտցի էր, առաջին Բողո-
քականներէն եւ յոյժ բարեպաշտ։ — Այս չորեք-
շաբթի Լանկայի եկեղեցւոյ անդամներէն Միքայէլ
էֆ. Գարբիէլեան, որ 10 օրէ ի վեր ուղեղատապէ
կը տառապէր, կնքեց իր մահկանացուն։ Հանգուց-
եալն էր իւր 30ամեայ քաղցրաբարոյ Գրիստոնեայ
երիտասարդ մը, սիրելի իր բոլոր ծանօթներուն։
Եկեղեցւոյն մէջ օգտակար դերը մը կը գրաւէր, եր-

գիչ խմբին անգամ էր եւ անցեալ տարի Հոգա-
բարձութեան քարտուղարի պաշտօն կը վարէր։

Հոյ Լոս. Ժող. Մայրաքաղաքիս միւս եկեղե-
ցիներուն մէջ ալ եռանայն պատարագ կը փորձուի։
Լրագիրներն առ հասարակ զնահատական խօսքերով
կ'ողջունեն այդ փորձերը։ Ոմանք առարկեցին թէ
եկեղեցւոյ մէջ այս նոր դրութեան ներմուծումը
կաթողիկոսին կողմէ արտօնուելու էր պաշտօնա-
պէս։ Սակայն ուրիշներ պնդեցին թէ այդպիսի
արտօնութեան պէտք չկայ, եւ թէ արդէն Ռու-
սահայ եկեղեցիներու մէջ այդ դրութեան կիրա-
ռումը այդպիսի արտօնութեան հաւատար է գործ-
նականապէս։ — Անցեալ հինգշաբթի Ազգ. հիւան-
դանոցի 74րդ տարեդարձը տօնուեցաւ։ Այդ առի-
թով մատուցուած տեղեկագրէն կ'իմացուի թէ
անցեալ 3-4 տարիներուն մէջ զանազան կտակնե-
րէ 3,800 ոսկիի հասոյթ մը գոյացած է յաւելուա-
ծաբար։ Տարւոյս օկիգըր հիւանդանոցին մէջ կային
804 պատսպարեալ եւ 147 պաշտօնեայ, որոնց-
ցին մէջ ալ 190 աշակերտ։ Անցեալ տարւոյ մուտքն
էր 1,347,889 դահ. եւ ծախքը 1,269,772, շինու-
թեան եւ արտասովոր ծախքն ալ 77,408։ Կը տես-
նուի թէ իւրաքանչիւր հիւանդի համար 2,323
դահ. կը ծախուի, իւրաքանչիւր յիմարի համար
1,273, իւրաքանչիւր ծերի համար 1,150 եւ իւ-
րաքանչիւր որբի համար 1,510։ — Չաւէն Ծ. Վրդ.
այս չաթթու մայրաքաղաքս վերադարձաւ։

Չորեքշաբթի Խոսեֆոսթիան Հայ. Գաղ. Անգղ.
եւ Գերմ. Զ. Տ. Ս. Փափագեան, Կ. պօլիս։ Տպա-
գրութիւն 8. Մատթէոսեան։ Էջ 156, Գին 12
դահ.։ Կազմ ճաշակաւոր։ Կը պարունակէ չորս
լեզուով խօսակցելու համար բառեր, ասացուած-
ներ եւ համաձայն նամակներ։ Շատ օգտակար
գրքոյկ մը անոնց որոնք այդ լեզուներով խօսիլ
կ'ուզեն։

Աւստրալիան հրապարակ. Մայիս 26 (Ն. Տ.) Օ. Ո. 100
Տրէն, Անտառու կրծք. կը 86 դահ., Անգղիկն. 111
քաղ. 39½-40 փր., ըն- -112 Բիզոն 42½ ֆր.,
տիւր, 41½-42. Լոս-թիւ, Սլնիկ. 245-250,
Սիւ ծով 145-150.
Սիւն, Պալքէտիւր քաղ.
Օտեոտ (Ա) 93-96, (Բ) 58-66 փր.։
82-85, (Գ) 74-77. Թիֆլի, Էնկիւրի-Եոդ-
Գաթիւ, Ռուս. Պոլսոյ զառքաւ 16½-17 դահ.։
համար զոյգ թիւեր 27 Բոլս, Անտառու գրքի-
Դատար, Թրիէսթէ կեն- մա քաղ. 7½-8 դահ.։
դինարը 79 դահ.։ Բոմբէ, Ատանա քաղ.
Սուրճ, 100 քաղ. 6½-7 6½-6½ դահ.։
ոսկի։ Աֆիւն, Գաթաիւր, Պա-
Բիւն, Եգիպտէն, պար- լըքէտիւր 100-104.
Դոմանա. Մայիս 18/31
Օսմ. Միաց. Օ. Ո. 103 33 Բուս. Երկթ. ֆր. 144
Մէճիտիյէ 107 26 Նաւալէան 87 05
Մէթալիք 100 30 Գրիմից 50 20
Մանր արծաթ 104 10 Անգղ. ոսկի 109 25
Ռուսիոյ բոլ 90 Մանէթ 8 68

ԱՐՏԱՐԻՆ

Միջազգային յարաբերություններ. Գերմանիայի Արտաքին գործերու նորընտիր նախարար Պաուս ֆոն Ձիրլեի անցեալ չաթուռ իր առաջին կարեւոր ճառը խօսեցաւ Ռայխսթակին մէջ. Ըսաւ թէ մամուլ մէջ զրոյց մը չըլնեցաւ Երրեակ Զինակցութեան կարծեցեալ քայքայման վրայ, բայց փափաքը խորհուրդին հայրն ըլլալու է: Գանգի երեք պետութիւններուն կառավարութիւններն, ըսաւ, տակաւին կը շարունակեն հաստատ մնալ զինակցութեան խաբօխին վրայ: Մանաւանդ ընդունած էր Իտալական դեպքանէն, որ նոր վերադարձաւ իր բնավայրէն, այս խնդրի մասին ամենագրական հաւաստիքներ ի դիմաց անոր կառավարութեան, Եւ պարապ բան է, ըսաւ, Հունգարական կարգ մը թերթերու յայտարարութիւններուն համեմատ, Գերմանիոյ եւ Աւստրիա-Հունգարիոյ զինակցութեան քայքայման վրայ խօսիլ: Վիլհելմ կայսեր ի վիշտաւ այցելութեան շարժառիթը Ն. Վեհափառութեան անձնական զգացումներն են հանդէպ Հապսուրկեան վեհապետական տան մեծարեալ պետին: Ոմանք այդ այցելութիւնը Իտալիոյ դէմ, ուրիշներ ալ Անգղիոյ դէմ, ուղղուած ցոյց մը համարած էին: Ատենախօսան իր դիտողութիւնները շարունակելով ըսաւ, «Որեւէ տեսակ ցոյց ընելու պատճառ չունինք բնաւ, վասն զի թէ՛ Աւստրիա-Հունգարիա, եւ թէ՛ Իտալիա բարեկամական յոյժ լաւ յարաբերութիւններ ունին Անգղիոյ հետ, եւ մենք առանց վերապահութեան՝ խնդրութեամբ կ'ողջունենք այդ սիրալիր յարաբերութիւնները: Կարծեմ թէ այս ժողովին կարծիքը կը ներկայացնեմ, երբ ըսեմ թէ Գերմանիոյ եւ Անգղիոյ միջեւ պատահած ձգտման շրջանը անցած է: Կայս. կառավարութեան վրայ եւ ամէն շրջանակի մէջ յոյժ լաւ տպաւորութիւն գործեցին մեր ականջներն հասած այն տաքսակ խօսքերը, զորոնք Անգղիոյ պետական անձնաւորութիւնները խօսեցան Գերման քաղաքներու ներկայացուցիչներուն յԱնգղիա այցելութեան առիթով: Եւրոպայի մէջ խաղաղութիւն պահպանելու եւ ամէն օտար պետութիւններու հետ բարեկամական յարաբերութիւններ մշակելու քաղաքականութեան կը հետեւի, ըսաւ, Գերման կառավարութիւնը: Իտալական թերթեր մեծ զոհունակութիւն յայտնեցին Պաուս ֆոն Ձիրլեի օոյն ճառին համար թէ՛ այն յայտարարութիւններուն պատճառով զորոնք ըրաւ Երրեակ Զինակցութեան ամրութեան վրայ եւ թէ՛ այն ակնարկութեան պատճառով զոր ըրաւ Իտալիոյ եւ

Անգղիոյ բարեկամութեան վրայ: Փրանսական թերթերու կողմէ տրուած բացատրութիւններուն մէջ ուշադրութիւն կը հրաւիրուի Փրանսայի արտաքին աշխարհավարութեան ուշադրաւ անընդմիջութեան վրայ: Երբ Մ. Րուվիէ Մ. Տէլքասէի յաջորդեց իրեւ Արտաքին գործերու նախարար, ի սկզբան խօսեցաւ փոփոխել աշխարհավարութիւնը, բայց տեսաւ թէ հնարաւոր չէ: Մ. Պուրժուա ալ նոյն ուղղութեամբ կը շարունակէ, վասն զի Մ. Րուվիէի դաշլիճը արտաքին աշխարհավարութեան պատճառով չէր որ տապալեցաւ:

Աւստրիա-Հունգարիա. Հիմա կը բացատրուի թէ ինչո՞ւ Փրանց Եղէֆ կայսրը, առանց Պրուքի բանակետը երթալու, Վիէննա վերադարձաւ Պուտախէշթէ: Պատճառը Ն. Վեհափառութեան ֆիզիքական տկարութիւնը չէր, ինչպէս զիտել տրուեցաւ անցեալ չաթուռ, այլ փափուկ վիճակն այն պայքարին՝ որ Տր. Վէքէրլէի եւ Հօէնլոէ իշխանին միջեւ տեղի կ'ունենար սա խնդրին վրայ թէ Աւստրիա-Հունգարական մաքսային սակացոյցն ինչպէս պիտի վաւերացուէր Հունգարական Խորհրդարանէն: Հօէնլոէ իշխանը շատ դժնդակ կացութեան մէջ գտաւ ինքզինք: Սակացոյցի այդ պայմանագրութիւնը պիտի կարգադրէր Հունգարիոյ հետ եւ ընտրական բարենորոգման ծրագիրն ընդունիլ պիտի տար Աւստրեան Ռայխսրաթին: Կարեւոր տեղեց մաքսային դաշնագիրն հիմա կարգադրել, վասն զի հիմա կըրնայ աւելի նպաստաւոր կերպով ի գլուխ հանուիլ քան յետոյ, երբ Հունգարական ճարտարութիւնը աւելի կը զարգանայ եւ Աւստրեան ապրանքի նուազ պէտք կ'ըզգացուի Հունգարիոյ մէջ: Աւստրեան Ռայխսրաթին մէջ բաւական զօրաւոր տարր մը կայ որ կը հակառակի ընտրական բարենորոգման ծրագրին, եւ որու քաղաքականութիւնն էր մաքսային սակացոյցն իրեւ միջոց գործածել այդ ծրագիրն ի դերեւ հանելու համար: Եթէ Հօէնլոէ իշխանը Տր. Վէքէրլէի պայմաններն ընդունէր, պիտի ամբաստանուէր թէ Հունգարացիներուն հաճոյ ըլլալու համար Աւստրեան չահերը կը զոհէ: Եթէ Տր. Վէքէրլէի հակառակէր, կրնար այնպիսի վէճի մը բռնուիլ Հունգարիոյ հետ որ ընտրական բարենորոգման ծրագիրը ջուրն իյնար: Ելքը Հօէնլոէ իշխանին հրաժարականն եղաւ: Կայսրն ընդունեցաւ զայդ եւ արդար ու օրինաւոր կոչեց Հունգարական առաջարկները: Աւստրիոյ նախարարական տագնապը կրնայ տեսել քիչ մը ժամանակ:

Ծայր. Աբելլ. Շատ տարիէ ի վեր Ձինու մաքսային վարչութեան վերատեսուէն է Սըր Բօպըրթ

Հարթ Անգղիացին : Սակայն անցեալները Չինու-
Կայս. Խորհուրդը Չինացի երկու պաշտօնատար
կարգեց, մին՝ իբրեւ մաքսային վերատեսուչ, միւսն
իբրեւ մաքսային նախարարի կցորդ : Այս երկուքն
ալ աստիճանով վեր պիտի բլան Սըր Ռոպըրթ
Հարթէ, եւ ասոր պաշտօնավարութեան օրով տե-
նուած վարչային բարեօք վիճակը պիտի կորսուի :
Անգղիական կառավարութիւնը Չինականին հար-
ցում բրաւ այս մասին, եւ օրովհետեւ ընդուն-
ուած պատասխանը անգոհացուցիչ եւ խռատա-
ղական էր. երկրորդ անգամ հարցում բրաւ :
1898ին Չինու կառավարութիւնը հաւանեցաւ որ
ծովային մաքսատուններու ընդհանուր քննիչը Անգ-
ղիականատակ մը բլայ ցորչափ ժամանակ Չինու
հետ Անգղիոյ առեւտուրը բոլոր միւս պետութիւն-
ներուն առեւտուրէն աւելի բլայ : Սըր Ռոպըրթ
Հարթի տիտղոսը առնուած չէ իրմէ, բայց արդ-
եամբք իրմէ առնուած է պաշտօնը, քանի որ ու-
րիշներ հաստատուեցան իր վերեւ : Պոքսըրներու
խոռվութեան հետեւանքով Չին պարտական եղաւ
4,400,000 ոսկիի տուգանք մը հատուցանել տէ-
րութիւններուն : Այդ պարտքին միակ երաշխա-
ւորութիւնը մաքսային վարչութեան բարեօք վի-
ճակն է : Ամերիկեան դեսպանը հրահանգ ստացաւ
Անգղիական դեսպանին բողոքներուն ոյժ տալու :
Ուրիշ տէրութիւններու ներկայացուցիչներն ալ
հաւանօրէն նոյնպէս պիտի ընեն : — Ճափոնի պե-
տական երեւելիներու Խորհրդին մէջ, որ Թոքիօի
մէջ գումարեցաւ, հետեւեալ քաղաքականութիւ-
նը որոշուեցաւ Մանչուրիոյ նկատմամբ : Չինու
գերիշխանութիւնը պիտի յարգուի, ամէն ազգի
հաւասար պատեհութիւններ ընծայելու քաղաքա-
կանութիւնը պիտի շարունակուի անկեղծօրէն եւ
զինուորական իշխանութիւնը ըստ կարելոյն շուտ
տեղի պիտի տայ քաղաքայինին : Որոշուեցաւ նաեւ
ամէն խնամ տանիլ օտարատեսաց զգացումներու
առջեւն առնելու համար Հարաւային Չինու մէջ :
— Ճափոնական նաւատորմին մէկ մասը Աւստրա-
լիա գնաց : Ծով. Շիմաժուրա, Սիտնէի քաղաքա-
պետին կողմէ տրուած ընդունելութեան մը մէջ,
յոյս յայտնեց թէ Անգղիոյ եւ Ճափոնի դաշնակ-
ցութիւնը կրկին կրկին պիտի նորոգուի ոչ թէ
յարձակողական նպատակով, այլ աշխարհի խաղա-
ղութիւնը երաշխաւորելու համար :

Այլապէս. Ֆրանսացի Կաթոլիկ նշանաւոր եկե-
ղեցական մը եւ Ֆրանսական Խորհրդաբանի կղե-
ւորմիտ կուսակցութեան ամէնէն յարգելի անդամ
ներէն Մ. Տընի Բոչէն յոյս յայտնեցին թէ Պապը
Ֆրանսացի եպիսկոպոսներուն պիտի յանձնարարէ

ընդունիլ կրօնական ընկերակցութիւնները եւ ա-
զատ ասպարէզ տալ Եկեղեցւոյ եւ Պետութեան
բաժանման օրէնքին գործադրութեան : — Ծով.
Ռոժաէօթվէնքի հրաժարեցաւ Ռուս նաւային
պաշտակցութի պետի պաշտօնէն եւ իր հրաժարա-
կանն ընդունուեցաւ : — Նորվեկացի հռչակաւոր
բանաստեղծ Հէնրիք Իպսէնի յուղարկաւորութիւնը
հինգշաբթի կատարուեցաւ Կառավարութեան ծախ-
քով : — Ալֆոնսո Թագաւորը Մայիս 23ին կա-
նուխ Սպանիոյ սահմանագլխի կայանը, Իրուս,
հասաւ եւ 20 վայրկեան յետոյ ինա իշխանուին,
մայրը եւ եղբայրները բերող կառախուժը հոն ժա-
մանեց Ֆրանսայէ : Ֆրանսական վերջին կայարա-
նին մէջ նոյն շրջանակի քաղաքապետը արքայա-
զուն հիւրերուն բարի գալուստ մաղթեց Ֆրանսա-
կան կառավարութեան կողմէ : Իրուսի կայարանը
զարդարուած էր ծաղիկներով եւ դալարներով եւ
Սպանիական ու Անգղիական դրօշներով : Իրուսի
եւ ճամուռն վրայ գտնուող ամէն քաղաքի կայա-
րանին մէջ ամբոխը խանդավառութեամբ ողջունեց
իր ապագայ Թագուհին : Իրիկուան դէմ մայր Թա-
գուհին եւ արքայական ընտանիքին միւս անդամ-
ները նախարարներուն եւ ուրիշ պաշտօնատարնե-
րու հետ Մատրիտի մօտ Փլանթթօ կայարանը գա-
ցին Թագաւորը եւ հարօք դիմաւորել, անկէ ալ
կառքերով էլ Փարիս պալատը : Գալ շարժումն
կը թողունք նկարագրութիւնն հարանիքին, որ
հինգշաբթի տեղի ունեցաւ : — Երէկ (Յունիս 1)
գումարեցաւ Ֆրանսայի նորակազմ Երեւոյ. Ժողո-
վը : — Իտալիոյ նոր դաշինի կազմութիւնը Սին-
ետր ձիովիթիի յանձնուեցաւ : — Գերմանիոյ
Րայխսթակը 119ի դէմ 142 քուէով մերժեց գաղ-
թային պաշտօնատուն մը հաստատել ուրոյն նա-
խարարով, ինչպէս փափաքելի էր Կառավարու-
թեան : Լէվընէ Հէրլէրի մէկ հետազոտին համաձայն
Րայխսթակն իր նիստերը դադրեցուցած է մինչեւ
Նոյ. 13 : — Յունաստանի արքայական ընտանի-
քին կողմէ Թագաւորին չորրորդ օրդին Անտրէա
իշխանը Մատրիտ գնաց ներկայ գտնուելու համար
Սպանիոյ Թագաւորին հասնիքին : — Եգիպտոսի
մէջ Անգղիացի հնագէտներու ձեռամբ գտնուած
հին պապիրոսները մեծ հետաքրքրութիւն կը շար-
ժեն Յունաստանի մէջ : Անոնց դասաւորումը եւ
ընթերցումը երկու տարի պիտի տեւէ, կը կար-
ծուի :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ԵՔԱՌԱ ՊՕՏԵՆԵՆ

Յիմմանցար Եղորդու Ամբիգաւ խաճ

ՄԻՍԻՈՆԱՐԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Մասնա-որակա շէշէալ էէներ

Ուշագրութիւն կը հրաւիրուի հետեւեալ Հայե-
րէն եւ Թուրքերէն գիրքերու գեղչեալ գիններուն .

1. Հայերէն	էջ	նախկին արդի գին գին	
Թ. 604 Կամք	314	8 դհ.	2. 20
« 633 Սր. Հոգիին Գործը	172	1 «	20
« 634 Հաւատք	80	1 «	20
« 670 Հենրիկոս	202	Թղթկզմ.	2. 20
« 674 Յովսէփայ Պատմ.ը	154	«	2. 20
« 677 Նամակներ առ Մնոզս	248	«	2. 20

Ծան. Թ. 632 Պատմական Ապացոյցք Քրիստո-
սի Յարաւթեան, ձրի. Դիմողներուն կը
արուի ձրի բաշխման համար :

2. Թուրքերէն	էջ	նախկին արդի գին գին	
Թ. 763 Հայրապետէր	304	3 դհ.	1 դահ.
« 770 'Իւմի Իւսհի Թապի' (Թղթկզմ.)	221	3. 20	2. 20
« 771 (յաթակազմ)	»	6	4
« 793 Յամիեալարա Մէքթուպար (յաթակազմ)	325	5	4
(Թղթակազմ)			2. 20
« 795 Վարդապետէր Մէքթուպար	150	2	1

Նոր հրատարակուի. Մանչերու Բարեկամը .
գրեց Հ. Պիւէքրը 43 էջ գին 1 դահ. :

Դիմել առ Մր. Ու. Ու. Փիթ, Պայպըլ Հառուս,
Կ. պոլիս :

Ծան. կը խնդրուի ուղղած գիրքերը նշանակել
իրենց յատուկ թիւերով :

ՁՐԻ ՆՈՐ ՏԵՏՐԱԿՆԵՐ

Ճշմարիտ Աստուածը

Հաւատք եւ Խոտովանութիւն

ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ Ի ՊՐՈԽՍԱ

Մայիս 1—25 հետեւեալ նպատակներ ընդունած
ենք ջերմագին շնորհակալութեամբ : Աջնուափայլ
Տիկ. Ա. Գարակէօզեան 540, Լանկայի Աւետ. Ե-
կեղեցի Հաղորդութեան աթիւ 254, Տրապիզոնէ
օրց. 108, Ս. Շէհրէբեանի ձեռամբ էրզրում 108,
Վեր. Գ. Տէմիթեան օրց. 30, Դ. Փափազեան ոսկ.
Սր. Դիրք Գաղ. Պաղարի համար. Տիկ. Մ. Շահան-
կերեան 2 հովանոց, 2 կտոր տպածոյ, Տիկ. Մ.
Լուսինեան տպածոյ, Տիկ. Ռ. Ռափայէլեան 2
ձեռագործ. Օվաճըզի եկեղ. նուէր Զատիկ. 20 օրց.
17, գանձանակէ 20, Աւստրալիայէ ոմն 590,
Պուսայի Ա. Լերիկ. Վարժ. օրիորդը 112 եւ 8 կտոր

իրեղէն, Հ. Եաղլըզեան 2 շապիկցու, Վեր. Մ.
Գաղանձեան Սըվազ օրց. 121, Տիկ. Փերուզի 1
շապիկցու, Թ. Ուղասափեան Խարբերդ 20, Փ. Սո-
բանիտէ 2 ոսկ. Աւետ. եւ 5 հատ երգ., օրբի մը
ծախուց համար 216, Վեր. Ս. Վարդանեան Պիթ-
լիզ օրց. 266, Օր. Ատրիէն 4 ձեռագործ, Տիկ.
Պ. Պոյաճեան 1 ձեռագործ եւ 25, Տիկ. Պօլուսին
20, Մարգար 20, Տիկ. Թ. Պատուրեան 1 շապիկ-
ցու, Տիկ. Հ. Հովարտեան Էօտէմիշ 2 ձեռագործ,
Վեր. Գ. Գարիկեան Էրզրում օրց. 282 եւ Գէմախ-
Փաղարիճի եկեղ. 54, Տիկ. Հ. Օհանեան 3 զուլ-
պայ, Օր. Հ. Արզումանեան Պանուրմա 1 ձեռա-
գործ, Օր. Ռ. Գարակէօզեան 2 ձեռագործ, Օր.
Վ. Նիկողոսեան 1 ձեռագործ, Տիկ. Մարիօնքա 1
տպածոյ, Օր. Պ. Նօտուլեանի ձեռամբ Ատապա-
զարի Հայունեաց Վարժ. օրիորդը 30 կտոր Պա-
զարի նիւթ եւ 25, Գ. Թորգոմեան 20, Ս. Տիւն-
կիլեան 20, Թ. Տէր Ահարոնեան 18 իրեղէն, Հա-
ճի Սարգիս 1 գանթար պաղարի, Դ. Ասատուր-
եան Պալքէթէր 80, Պատ. Թ. Բէնտիկեան 2 զուլ-
պայ, Տիկ. Աննիկ. 1 Կօշիկ, Տիկ. Լ. Սօրանիտէ
2 զուլպայ, Տիկ. Ա. Օհանեան 6 թաշկինակ, Օր.
Ա. Շիրինեան 1 բարձ, Տիկ. Փառանձեմ 1 խաւով,
Մ. Նէշթէրեան 40, Օր. Ե. Աղամճանեան 1 ձե-
ռագ., Վեր. Թ. Կարապետեան Մուրատչայ օրց.
35, Ոմն 6 կտոր իրեղէն, Կ. Մէլիքեան Պէրութ
օրց. 142, համագումար 6185 դհ., օրց. 3,000ը
Համբարձմ. օրուան Պաշտէ հասոյթ է :

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գաղափար Գեղեցիկութեան, Առողջութեան եւ Երէյ-
նակեցութեան : Փրոֆ. Պայա Լէյնըրտ : Թարգմանեց
Անգղիերէնէ Սամուէլ Դ. Վարժապետեան : Կ. պո-
լիս, Տպագրութիւն Թ. Մատթէոսեան, 1905 :

Հետաքրքրաշարժ, հրապուրիչ, զօրօտիչ եւ
ամէն սեռի ու հասակի յոյժ պիտանի գրքոյկ մը
248 երեսներէ բաղկացեալ :

Գինն է 8 դահ. : 40է աւելի գնողներու 15 առ
հարիւր, եւ 50է աւելի գնողներու 20 առ հարիւր
զեղչ :

Վաճառման տեղերն են Թ. Մատթէոսեան վա-
ճառատուն, թիւ 27, Ֆինճանճըլար Եոզուչու,
Կ. պոլիս : Նաեւ Պալենց գրատուն եւ Պայպըլ
Հառուս, թիւ 16 :

Մեր եկեղեցւոյն հովիւը Պատ. Յակարոս Տէր
Գալուստեան, որ մօտաւորապէս 30 տարի պաշ-
տօնավարած է տեղոյ, կը ցաւինք որ իր հրաժա-
րականը տուած է :

Արդ կը փափաքինք հովիւ կամ քարոզիչ մը
գտնել մինչեւ յառաջիկայ Սեպտեմբեր : Բանակցիլ
ուզողներ կրնան իրենց նամակներն ուղղել Երա-
նոս սղա Տէր Առաքելեանի, Օրտու :

Օրտու

Թ. Ս. ԱՆՍԱՆԵԱՆ

ԲՐԻՏԱՆՆԵՐ ՀԷՐԷՐՆԵԱՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԵՄ ԵՒ ԿԵՆԱՅ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ



ՆՕՐԹՂ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳՂ ՈՍԿԻ 3,000,000
 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ » » 16,378,771
 ՀԱՍՈՅԹ 1902
 ՏԱՐԻՈՅ » » 3,628,617

ՆՕՐՏՇԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳՂ ՈՍԿԻ 3,000,000
 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ » » 6,227,900
 ՀԱՍՈՅԹ 1902
 ՏԱՐԻՈՅ » » 1,447,400



Ընկերութիւնք իրենց Կ. պոլսոյ միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ կը ստանձնեն ամէն կարգի ապահովագրութիւններ ընդդէմ Հրդեհի, աւելի օգտակար եւ աւելի դիւրագին սակերով քան ուրիշ ամէն ընկերութեանց սակերը, բաղադրաբար այն բացարձակ ապահովութեան՝ զոր կ'ընծայեն իրենց զրամագլխոց մեծութեամբ եւ իրենց պահեստի մթերեալ գումարներուն ստուարութեամբ: Նաեւ իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան՝ միայն Հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասներն 39,500,000 Անգլ. ոսկին կ'անցնի:

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

“ՄԱՐԻԹԻՄ”

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳՂ ՈՍԿԻ 500,000

ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ԱՆԳՂ ՈՍԿԻ 140,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ շոգինաւուց եւ առագաստանաւուց մէջի ապրանքները եւ զրամածրարները խիստ օգտակար պայմանաւ: Գնոց եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան, գետնայարկի թիւ 21 եւ 22 սենեակները, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈՅԵԱՆ, Գործակալ Կ. պոլսոյ վերոյիշեալ երեք ընկերութեանց:

ԼԱՆՔԱՇԻՐ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

Դրամագլուխ 12,000,000 Անգլ. ոսկի



Անգլ. Ապահովագրական Ընկ. հրդեհի եւ կենաց, «ԼՈՅԸԼ» ընկերութեան հետ ձուլուած:

Հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ տուայտածներ քարուկիր եւ փայտաշէն, կարասի եւ ապրանքներ, եւն., եւն.:

ԼԱՆՔԱՇԻՐ Ընկ.ը միշտ նշանաւոր եղած է ամէն վնաս անմիջապէս եւ արդարութեամբ հատուցանելով: Իր ահադին զրամագլուխը

ՏԱՍԵՐԿՈՒ ՄԻԼԻՈՆ ԱՆԳՂ. ՈՍԿԻ

բացարձակ ապահովութիւն կ'երաշխաւորէ իր ապահովագրեալներուն:

ՏՆՕՐԷՆ ՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ.

1 North John St.

ԼՈՆՏՈՆ.

28 Lombard St. E. C.

Փոխ գործակալութիւններ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ:

Ընդհանուր գործակալներ ի Կ. պոլիս

BOND, SELLAR & Co.

(Պոնտ, Սէլըր եւ Ընկ.)

4, 5 Բիւչիւք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա